

Миллий Иклатиш

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партиясининг ҳафталик газетаси

1996 йил, 23 июл

29 (58)- сон

Президент ўртага ташлаган икки муҳим асос Йилига 200 минг автомашича

Шу куннинг ўзига 20 йилга етадиган талаб бор!

Андижонда ЎЗДЭУ қўшма автомобил корхонасида биринчи автомобил чиқиши муносабати билан бўлган улкан тантаналардан сўнг Президент Исроил Каримовнинг журналистлар учун матбуот конференцияси бўлиб ўтди.

Президент Каримов корхонанинг очилишини кейинги йиллар ичида туғилган саноатдаги буҳрон ҳолатларини енгитиш ва Ўзбекистон саноатидан янги — таъминла янги сифат даражага ўтиш деб баҳолади.

Бу ўта замонавий корхона тезда ўз атрофида яна бошқа ранг-баранг саноат тармоқларини вужудга келтиради. Ва бу бутун бир корхоналар системасига айланади. Аҳолининг янги-янги қатламлари бу ишларга фаол жалб этилади. Ривожланиш ҳалқалари бир-бирига шундай занжирсимон улашиб, боғланиб, бир-бирини тўлдириб бораверади.

Дунёнинг бошқа мамлакатлари ҳам, албатта, бу ишга қўшилибди. Марказий Осиё давлатлари ҳам бундан четда қолмайди, деди Президент Каримов. — Ўзбекистон мана шу тарихи дунёда автомобил саноати бўлган 28 мамлакатнинг қаторига кириб борди.

Журналистлардан бири иқтисодий моделлар ва хусусан, корейс иқтисодий моделига Президент Каримовнинг муносаба-

тини сўради.

— Сизнинг иқтисодий фалсафангиз қандай? — деб савол берди у.

Президент Каримов мамлакатлар ўртасида ўзаро тушуниш ва ўзаро ҳурмат жуда катта аҳамиятга эга эканлиги ҳусусида тўхталди. Мана шундай ишонч ва ҳурмат Ўзбекистон ва Корея президентлари учрашган чоғларида ўртада туғилди. 1994-1995 йил-

Қўлни қўлга бериб ишлаймиз

лардаги учрашув ҳамда мулоқотлар натижасида Корея бизни, биз эса Кореяни ўргандик.

Корея дунёнинг ўрта ўта тараққиёт этган мамлакатлари ичига кириди, деди Президент Каримов. — Ҳа, биз Корея таърибасини ўргандик. Уларнинг тез самарали ўсиш таърибаси биз учун жуда фойдали.

— Ўзбекистоннинг тараққиёт модели икки асосга қурилмоқда, деди Президент. — Биринчиси: бутун дунё таърибасини ҳисобга олиш. Бу таърибларнинг бизга маънавий, тез наф етказадиган жиҳатларини ўзлаштириб борамиз. Иккинчидан: биз ўз менталитетимиз, миллий хусусиятларимиз ўзига ҳосилқилини ҳисобга оламиз. Биз Ўзбекистон иқтисодий тараққиётининг беш таъминлини илгари сурганимиз. Беш таъминли ўзини тўла оқлади.

Биз Ўзбекистоннинг бой захиралари билан Кореянинг илгор технологияларини ўзаро боғлашни мақсад қилиб қўйган эдик.

Бизнинг бу мақсадларимизни Корея томони жуда яхши тушунди. Бизнинг иқтисодий имкониятларимизни тўри баҳолади.

— ТУРФИ ҚИЛГАН ЭГАНМАН! —

ДЭУ корпоратсиясининг президенти худди шу сўзларни айтди ва ифтихор билан айтди. Кўпни қўрган, билган одамнинг бу ҳулосаси ўзи учун ҳам, биз учун ҳам жуда қимматли эди. Акс ҳолда у сўзини давом эттириб:

— Бундан кейин ҳам қўллаб-қувватлайман! — демасди.

Умуман, бу анжуманда эътиборли ҳулосалар кўп ўртага ташланди. Президент Каримов Ўзбекистон ёшлари тўғрисида шундай деди:

— Ёшларимизнинг ақл-идроки, интеллект даражаси, маънавий-ахлоқий интилишлари жаҳоннинг энг илгор технологиялари талабига тўла мос ва унга жавоб беради.

Бу иккёр бизни, ҳар биримизни жуда кўп нарсаларга ундайди.

Бизда чўқур таассурот қолдирган яна бир ҳулоса фикр Кореянинг сиёсий ишлар бўйича вазири тилига мансуб. Вазир Ўзбекистондан олган таассуротлари билан ўртоқлашаркан:

— Мен бу ерда илгариги турғунликдан асар ҳам қолмаганини кўрдим. Одамларнинг юриш-туришлари, кийинишлари ҳам энди бутунлай бошқача. Одамларда эркинликнинг ишончи пайдо бўлган. Улар ўз куч-қувватларига ишонадилар, — деди очик чеҳра билан.

Шундан сўнг гап машиналарнинг хариб бозори устида борди.

— Йигирма йилга олдиндан бюртмаларимиз бор! — деди бунга жавобан Президент Исроил Каримов. — Бунда ҳеч қандай муаммо йўқ!

Бундай учрашувлар ва фикр алмашувлар одамни беҳад бойлишига яна бир қарра амин бўлди.

Йўлинг ҳамиша ойдин бўлсин, «Нексия»!

МУҲАРРИР

«МТ»: воқеалар, хабарлар

ЮЗ ЙИЛ ТАНҲОЛИКДАН СЎНГ...

Кўҳна Юнонистонни ларзага солган, барча урушларни ўзаро адоватларни унуттириб, халқни стадионларга, спорт байрамига чорлаган Олимпия ўйинларининг дунё микёсида қайта тикланганига ҳам бир аср бўлди.

Ўтган жума куни Американинг Атланта шаҳрида навбатдаги олимпия ўйинлари тантанали суратда очилди. Бу ўйинларда мамлакатимиз биринчи марта мустақил давлат сифатида ўзининг 76 спортчи-си билан иштирок этмоқда. Жами бўлиб эса, ушбу сайёрамиз микёсида ўтказилётган улкан айёмда 197 мамлакатдан ўн мингдан ортиқроқ спортчи ўз куч ва маҳоратини синаб кўради.

«Америкача хуш кайфият», «америкача очик чеҳралик» сингари ибораларни эшитган чикарси. Орадаги вақт тафовути сабаблими, шанба куни Россия ойнаи жаҳонни орқали олиб берилган Олимпиада ўйинларининг тантанали очилишини кузатган бўлсангиз, бу гаплар замирида чўқур маъно борлигини илғабандирсиз. Кўринмас дирижёр иродасига бўйсунмаётган минглаб йигит-қизлар, қўшқчилар раққолар стадионда бениҳоя гўзал томошалар намойиш қилдилар. Техник имкониятларни, одамнинг ақлини шошириб қўядиган мўъжизаларни-ку, санаб адо қилиб бўлмайди. Хар қалай, Америка — Америкада, шоир эътироф этганидай, «сеҳрли дийёр». Бирок, бари бир, энг эсда қоладигани, кўнгилга ҳаяжон олиб қирадигани — америкалик ёшу қарининг, барча-барча иштирокчиларнинг оғизлари қўлқода, таъбир жоиз бўлса, бахтдан, сурурдан еттинчи қават осмонда сайр қилиб юргандек эдилар.

Матбуотда Жоржия штати Олимпиада ўйинларидан беш миллиарддан кўпроқ доллар фойда қўриши ҳақида хабар босилди. Ош бўлсин! Эҳтимол, ҳисоб-китобга пухта америкаликлар шунча фойда олаётганликлари учунгина шодон кайфиятда юришмаётгандир, балким мана шундай хуш кайфиятда юрганликлари учун ҳам шунча фойда олишаётгандир...

Хуллас, ўйин бошланди! Умид қиламизки, мустақил юртимиз вакиллари Олимпиада стадионлари узра Ўзбекистон

байроғини қайта-қайта ҳилпирашига муяссар бўладилар.

ҚАБУЛ ДАВОМ ЭТАДИ

Ижтимоий ҳаётимизда ҳеч бир нарса ёки ҳодисот шунчаки, ўз-ўзидан амалга ошиб қолмайди, айтилик, «ҳазм бўлиш» жараёнини талаб қилади.

Нихоят, орадан шунча вақт ўтиб, ҳатто бу борада энг тушун қайфиятда бўлган кўртоқларимиз ҳам олий ва ўрта махсус ўқув юртиларига талабалар қабул қилишнинг тест усулидан кўра мукамалроқ ва ҳалолроқ усули ҳозирча ишлаб чиқилмаганига амин бўлдилар шекилли.

Тўғри, тестнинг ҳам ўзига хос баъзи бир жузъий қусурлари бор, мисол учун гуманитар (ижтимоий) фанлар синовиди у яқка эталон сифатида қабул қилиниши унчалик тўғри эмас. Аммо, айтадилар-ку, ойда ҳам доғ бор. Камчиликлардан эса йўл-йўлақай, иш жараёнида қутулиб бориш мумкин. Мухими — эл тест синовларининг адолатли, асосий мезон эса «фалончи ақалнинг саломи» эмас, билим ва фақат билим эканлигига ишонч ҳосил қила олганидир.

Бу йил таълим тизимида бир қатор ижобий ўзгаришлар юз берди. Дейлик, илк бора жисмоний шахслар контракт асосида ўқитилади, тушган маблағ ўқув муассаси ихтиёрида қолади ва ҳоказо...

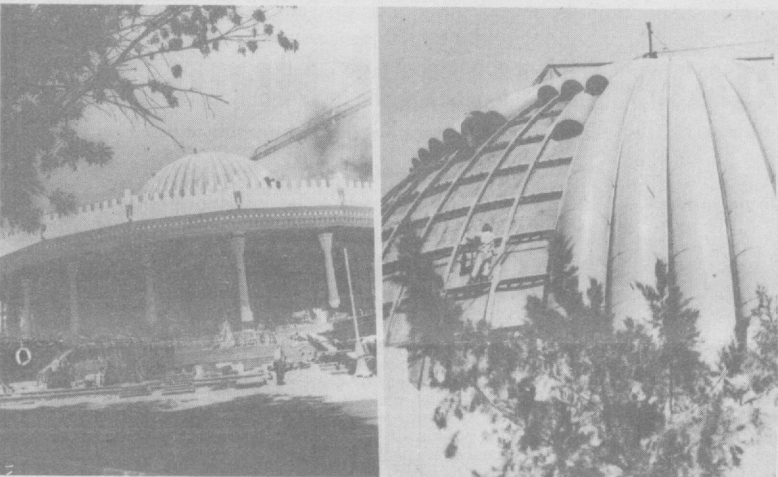
Бу йил абитуриентлар уларнинг ота-оналари ўқув юртиларини шошмасдан, «чертиб-чертиб» танламоқдалар. Балки шу сабабдир, абитуриентлардан ҳужжатларни қабул қилиш муддати 25 июлга қадар узайтирилди.

...ГУЛ КЎП, ЧАМАН КЎП

Навоийда тоғ-металлургия комбинатининг Маданият саройи кўп йиллардан бери ишлаб турибди. Айниқса саройининг «Байрам» деб номланган татар-бошқирд ашула ва рақс ансамбли кўпчиликка таниш.

Яқинда Ренат Алиев раҳбарлик қилаётган ушбу даста «Дўстлик тароналари» деб номланган янги концерт дастурини муклисарига ҳавола этди. Дастур турли миллат ва элатлар қўшиқ-рақс, музикаларидан тартиб берилган мўъжиз гулдастани эс-латиши билан томошабинлар олқишига сазовор бўлди.

ГУЛЧЕХРА

Темурийлар тарихи давлат музейи қурилишида иш қизгин

Муаммо, муаммо!

АҚЛАГА ХИТОБ

Ёш мустақил давлат оёққа туриб, мустақамлашиб борган сари унинг душманлари ҳам хуружга келиб, таъовузга чоғланаверади. Масалан, Ўзбекистонда бир давлатнинг жаҳон кўзгусида яққол пайдо бўлиши ҳар қимга ҳам ёқавермайди. Душманлик эса турлича бўлар экан...

Кўп гапирилди, яна гапириб зарурияти бор: Россия думасининг ана шундоқ таъовуз кайфиятидаги қарори Ўзбекистон истиқлолига ошқора даҳл қилишдан бошқа нарсас эмас эди. Бу ҳақда Ўзбекистон жамоатчилиги яхши айтди.

Аммо ташқи таъсирлардан муҳофаза қилинмоқнинг ишончли йўли — юртбоши бот, бот таъкидлаётганидек, ички бирлик, ақдлик, соғлом ҳаёт тарзи, ички интизом, меҳроқибат, ахлоқий-маънавий поклик омилларидир.

«Соғлом авлод» ғояси бекорга пайдо бўлгани йўқ! Аммо айримлар бу улғу ғояни тилга олиб, «Қани, Соғлом авлод учун олдик!» — деб қадаҳ кутаришлари мана жуда эриш туполади. Ярашмаган қилиқ! Айтилик, ўзи инган ганди рақиблар турган одамга бир юкни қўтариб бериш, манзилга етолмай ағдарилиб тушади: ўзи ҳам эзиллиб расво бўлади, юкни ҳам расво қилади... Кутлуг озолик юкларини кутариб, узоқ манзилларга бормоқ учун миллат, халқ соғлом ва ҳақиқатан ҳушёр бўлиши керак!

Мустақиллик — Аллоҳнинг буюк неъмат! Айни вақтда у халқ, миллат зиммасидаги кутлуг юк ва масъулият ҳамдир! Бу Истиқлол юкни маънавияти ҳароб, ахлоқи нокис кишилар кўтариладиган юк эмас. «Қизил империя» даврида — мустақиллик даврида илдириш отган, маънавияти ҳароб қиладиган, ахлоқи хонавайрон этадиган, вужудни хаста айлайдиган уч иллат — уч саркит бор: 1. Нашавандлик, ичкилик-бозлик. 2. Порахўрлик. 3. Зинокорлик (ахлоқий бузиқлик).

Тарихий ривоятдан маълум: бир маъшуқа ошқ йигитга уч нарсани — ё бешлидаги ўз боласини ўлдирмоқчи, ёки ўзи билан зино қилмоқчи ва ёхуд финжондаги шаробни сирмоқчи амр қилади. Йигит, Худодан қўриқиб, бешлидаги гўдакни ўлдиршига ҳазар қилади, зино қилишдан ўзини тияди, ҳавфсиз-роқ йўлни... шаробни ичиб қўя қолишни танлайди. Оқибатда... шаробни ичиб, зинога ҳам боради, бешлидаги болани ҳам ўлдирди...

Ичкилик — жиноятларнинг бошидир. Россия думасининг қарорини эсладик. (Зотан у эсдан чиқадиган гап эмас).

Ақл юритсак, Россия Туркистонни уч марта, уч хил услубда забт этган кўринади: 1. 1864 йилдан бошланган ошқора қуролли босқин. 2. 1917 йилдан бошланган, «Октябрь инқилоби» дейилган макр-хйлали, маданий-сиёсий босқин... 3. Русиянинг Туркистонга қилиши билан боғлиқ, қурол-яроғсиз, ўқ-дорисиз, уруш-

сиз-қонсиз, фақат ичкиликни кенг ёйиш, унга одатлантириш усули билан қилинган «маданий» таъсирим, бу муҳдиш мусибатдан халос бўлиш осон эмас эди...

Ички — ботиний, маънавий мустақилликка эришмоқчи йўли ана шу саркитлардан қутлимоқдир.

Бу мусибатни тадқиқ этган ҳар бир зиёли «Соғлом авлод» ғояси ҳамда «Ўзимиздан озода ва обод Ватани қолдирайлик!» широи бекорга майдонга чиқмаганини англайди.

Тарихини кузатсак, эски газеталарни арақласак, бу хусусда кескин муҳодалалар бўлганини тушунамиз. Анча замоналар бурун Токсент ёки Қўқон кўчаларида илк ошқора пивхоналар ташкил этилганида ўзбек зиёлилари бепарво қолмаган. Бунга қарши мақолалар ёзиб, муҳодала бошлаган. Мустақиллашқил кун тартибда миллатнинг ахлоқини бузиш ҳам турган эди. Улар ичкилик ривожланган жойда маънавий мажруҳ авлодлар пайдо бўлишини сезганлар.

Яқинда бир газеталда шундай кичкина реклама диққатини тортди. Унда Токсент шаҳрида, «Фейртрейд» компанияси томонидан ўтказилган кўргазмада озик-овқат саноатининг турли соҳаларидаги муаммоларни ҳал қилиш имкониятлари тўғрисида дейилган эди. Хурсанд бўлидим. Лекин давомини ўқиб ранжидим. «Детлефсен» фирмаси эса бу кўргазмада «Распутин» аргонини ўртимизга қўллаб етказиб бериш ҳақида шартнома тўзди. Эндиликда ҳар ойда 20 контейнер микдоридидаги ушбу нав арок ўлкамизга келтирилади. Бундай кўргазма эса келгусида ҳар йили ўтказиладиган бўлди», деб билдирилди.

Истиқлолнинг иши ҳеч қачон ароққа тушган эмас. «Озик-овқат муаммолари» ҳам бундай тушунишга шаҳсон қаршиман. Жамиятни поклаш, маънавий қомилликка интилиш, соғлом авлодни камол топтириш масалалари турганда «контейнерлаб ароқ олиб кириш яхшиликка хизмат қилармикан?»

Шундоқ хонадонлар бори, бир бурда нон учун бехисоб шукрлар қилади; шундоқ шахсиятлар, фирмалар бори, жамият маънавиятини поклаш, маърифатни юксалтиришга фидойилик кўрсатади, миллий тикланишга хизмат этади. Йўқ, менимча, мустақил ўзбек дийёрига «Распутин» контейнерлари эмас, фаровонлик манбайи бўлган илгор технологиялари керак!

Ўзбекистон илм-маърифатга ташна, янги ва тоза маънавиятга ўн, буюқ тарихий-маданий меросини халққа етказишга эҳтиёжманда, асл тўғри китобларга муҳтож. Ўзбекистон ароқ қайғусини қилмайди!

Ажаб! Ўзича турли-туман шартномалар тўзётган фирмаларнинг фаолияти, маънавий-ахлоқий ҳолати жамоатчилик назоратисиз қолди-ми? Биз ўзимизга нима афзалроқ эканлигини яхши тушунамиз-ку!

Мирзо КЕНЖАБЕК

ОЛИМПИАДА БАЙРОҒИ КЎТАРИЛДИ

Американинг Жоржия штати Атланта шаҳрида дунё спортчи мусобақа ўйинларининг байроғи кўтарилиди.

Олам кўтәлари узра яна дўстлик, ишонч, софдиллик, сидқидиллик рамзи бўлган беш халқалик шукуҳли байроқ ҳилпирай бошлади. Тўққинлиб етган рангоранг гўзал либосларга бурканган одамлар денгизга узра қурилган ажиб ҳавога сахнага Хуан Антонио Самаранч жаноблари ҳамда АҚШ, Атланта Олимпия қўмитасининг президенти кўтарилди. Самаранч жаноблари АҚШ Президенти Билл Клинтон жанобларини жаҳон

Олимпиадасини очишга таслиф этди.

Байроқни дунё спортчида улкан ҳайратомиз ўтқурларини рамзи бўлиб қолган машҳур чемпионлар майдонга олиб кирдилар. Олимпия гимни янгради. Бу гимн биринчи марта ба Гретсияда бўлиб ўтган олимпия ўйинларида жаранглаган эди.

Юзта ажиб кабутар кўкка парвоз қилди. Олдинги олимпия ўйинларида ўткирчиқроқлар ва мушакбозликларда кўп кабутарлар ҳалок бўлгани учун бу сафар осмонга қозғондан ишланган кабутарлар учурилди. Улар тирик кабутарлардан

ҳам гўзалроқ парвоз этдилар. Сўнг майдонни олимпияда ҳаракатининг асл қаҳрамонлари айланиб ўтдилар. 97 ёшли чемпион Леон Стукели майдонга кириб келганда, одамларнинг шодиевалари авж нукталарга кўтарилди. У зот ҳеч 97 га кирганга ўхшамасди. Худо унга ажиб бир навқиронлик ва шуқуҳ бахш айлагандай ҳалойиқни у мумтоз гўзал ҳаракатлар билан қўтлади. Майдонга гўзал гимнаст қиз Надя Команечи кирганда майдон яна бир тўққинлашиб кетди.

Булар инсон имкониятлари ҳақидаги тасаввуруларни том маънода кенгайтирган кишилар.

ЎЗБЕКИСТОНИМ

Анвар ҲОЖИ

Фахрия

Хар гиеҳ яшайди ернинг қафтида,
Дов-дарахт бўй чўзар, қуёш тафтига.
Илқилик бахш этар инсон қидиғига
Гешонам силаган мисоли онам,
Мени ардоқлаган, мустақил ўлкам.

Сенда камол топди Ғафур ал-Ғулум,
Чечаклар бош эгиб берганди салом.
Ҳамид, Ҳабиб, Мақсуд, таратди зўр ном,
Шулар билан бирга қаддингидир бардам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Энди мен танидим гўзал дунёни,
Кўзларим эмгандир сендан эъни,
Бағримга жойладим меҳригини,
Ўзлимни танидим, санаддим одам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Сенда туғилганинг жони соғ бўлсин,
Севган даврондан қўнғил чор бўлсин,
Тупроғим деганинг қадди тоғ бўлсин,
Тоглигим ўзимга ярашар бирим,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Сайри бог айласам, кезсам ҳар кун,
Гўзал боғларининг бўлдим мафтун.
Дилимда қайнайди меҳр учқун,
Эрам боғларидан эмасан ҳеч кам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Қумуш водийларнинг кети кўринмас,
Чўлларда заъфарон, ҳас гиеҳ унимас,
Оби ҳаёт мавжи урар тинмас,
Дарёдек бағри кенг ҳаётбахш далам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Яшил япроқларинг тебрана қўшқол,
Бағрига чорлайди анжор, мажнунтол,
Тун қўйин дилбери, соч тараф қўлпол,
Субҳи сабобларинг жонимга малҳам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Кўкқўпар уйлари кутади меҳмон,
Меҳмондўст халқининг билади жаҳон,
Дўст бўлиб келганга бахш этасан жон,
Дўст учун бағринг кенг оғанг замонам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Дехқоннинг ўзидай саҳий тупроғинг,
Бошиндан нур сочар иқбол чиринг,
Дунёга ўзбек деб танилган чоғинг,
Қардошлар ичида теппа-тенг ўлкам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Хар тола бахтанда минг бармоқ изи,
Хар кўсак бағрида халқим ризқ-рўзи,
Чанқоқлар хандаси "пахтакор сўзи",
Пахтадай майини, беғубор гўшам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Қуёш билан дехқон мангу ажралмас,
Бир-бирин йўқлайди ҳар дам, ҳар нафас,
Иккиси тупроқдан наърани унимас,
Шундай дўст, қадрдон, боғланган маҳкам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Жаҳонни танидинг, танилдинг, ўзинг,
Фахрлан: билимдон ҳар ўғил-қизинг,
Буюр хизматинг: оқлайди тузинг,
Мустақиллик қутлуг ташлавер қадам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Тупроғи тиллога тенг бўлган юртим,
Қучоғи дўстларга кенг тўлган юртим,
Бошига бахт қўши чин қўнган юртим,
Бахтини яратган элимдир ўқтам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Бахтиман, бахтимни сенда топаман,
Сабо каби гул боғларинг ўлганман,
Бого, роғим бахтим бўлиб қўйлайди,
Япроқлари қалбим бўлиб қўйлайди,
Бахт қўйини қўйла, жўр бўлай мен ҳам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Шу бағринг николи, мен ёздам япроқ,
Хеч қачон яшаман бу босдан япроқ,
Бир лаҳза кўрмасам унга мен чанқоқ,
Тупроғим қўзимга тўтиё, малҳам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Тонгдан олғум қўзга тугамас зиё,
Сен билан қолсайдим турғучна дунё,
Борлигинг, чаманнинг юрагимга жо,
Кичкина қалбимга сиққан дурдонам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Сенда туғилганим ўзи бахтимдир,
Қуёшим тож эрур замин тахтимдир,
Сен билан ҳар оним олтин вақтимдир,
Бахтимни қўшқўллаб тугган нурхонам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Тарихинг,
Тарихинг туганмас китоб,
Ҳар тонг оғушига олади офтоб,
Улғу довлардан ўтиб сен шитоб,
Бахтли қўнларга киргансан ўлкам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Қалб сўзларим қозғоғ узра тизилганида,
Улғоқ қўздан қилригим узилганида,
Сени қўйлаб мадҳинг дилдан ёзилганида,
Қўлимга тугтадиган сен синамас қалам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

Қабул эт ўғилнинг юрак мадҳини,
Шарафинг қўйлашлик қазимдир менинг,
Бир умр тилимдан туширмай сени,
Дилга пайванд номинг, қалбга муҳассам,
Мени ардоқлаган мустақил ўлкам.

ли ирода билан тутиб ниҳоят
машъални ёқишга муяссар
бўлди. Ўт махсус ҳавога орқали
юксаклардаги оловдонга
қўтарилиб кетди.

Гўзал қўшиқчи Тереза Эдвардс
Олимпия қасамедини айтди.
«Орзу қудрати»деган қўшиқ
ер узра пар

Иброҳим Олимчаков савдо-сотик ишларининг, миридан-сиргача билангина, талабчан, инсонларга меҳрибон бўлганларнинг бири эди. У бева-бечораларнинг бошини силлаган, иқтисодий жиҳатдан қийналганларни қўллаб-қувватлаган меҳрибон ота сифатида Ҳақаниқлар томонидан тез-тез ёдга олинди.

Ана шундай ибратли оилада Иқромжон, Хотамжон, Зокиржон, Шокиржондек йигитлар ҳақтуй, иродали, матонатли, ташкилотчилик ва ишбилармонлик руҳи билан тарбия қўришди. Бошқа оила болалари қатори улар ҳам кишлоқ мактабини тамомлашди. Ётуқлик аттестати соҳиби бўлишгач, олий ўқув юртлири сари отланишди. Уларнинг ҳаммалари олий маълумотли мутахассис бўлиб етишдилар. Тўрт оғайни ботиқларнинг бири Зокиржон Иброҳимовнинг ҳаёт йўли, амалга оширган ва эл-юртга қолдирган ўлмас ишларини рўзнома ўқувчиларига тақдим этмоқчи бўлди.

Зокиржон Иброҳимовнинг таржimaiй-ҳоли жуда қисқа. Лекин қисқа ҳаётида амалга оширган ишлари жуда каттадир. Зокиржон 1945 йилнинг 30 ноябда Ҳакан кишлоғининг «Чем» маҳалласида таваллуд топган. Қасб-қори муҳандис, маълумоти олий, Тошкент автомобил йўллари ва транспорти институтини тамомлаган. Қўлига диплом олган кундан бошлаб, 1988 йилгача Республика Автомобил транспорти вазирлигининг тармоқларида қўли гул уст, моҳир муҳандис лавозимидан директорликдек масъулиятли вазифаларда ҳалол меҳнат қилди. Вилоятдаги 2511 сонли автомобил корхонасига 1980-1988 йилларда директор бўлди. 1987 йил якунига қўра корхона пул ҳамда дипломлар билан муҳофотланди.

Бироқ республикамиз бошига тушган қора кунларда вилоятдаги софидил кишилар қатори Зокиржон Иброҳимовни Г-ля ва Ивановлар бошлаган қисти-баста қармоғига элинтирмоқчи бўлишди. Республикамизга «ердам-га қақирилган ҳуқуқшунослар 28 ой давомида уни тергов қилишди. Аммо зарбаст ва иродали Зокиржонга ҳеч қандай жиноий айбни қўйишга олмади. Лекин Зокиржон виждон азобида юриб оғир касалликка чалинди. Зокиржон Иброҳимов жиноий ишга дахли йўқлигини исботлаган, уни ишлаб турган корхонасидаги мансаб вазифасига қўйишди. У ерда яна хизматни давом эттирди ва гуноҳсиз эканлигини жамоа аъзоларига намойиш этди. Белгиланган молиявий режаларни ошириб баҳаршида жамоа аъзоларига бош-қош бўлди...

1988 йил июнида Зокиржон Иброҳимов кооперативнинг заминини ўз уйида бошлади. Дастлаб 14 та дастохдан иборат тикувчилик сеҳини ташкил этди. Замирахон Отабоева, Мавлудхон Қурбонова ва бичувчи Нозима Тўрғуноваларни биринчи аъзо қилиб ишга олди. Шу йили Марҳамат, Асака ва Жалолқудук туманларида ҳам тикувчилик сеҳлари ташкил этилиб, қонуний ишга туширилди. Андижон туманидаги Охунбобоев жамоа ҳўжалигида, Асака ва Марҳамат туманларида, Андижон шахрида 5 та қурилиш-ремонт майдонлари тузилди, ишчилар 600 кишига етказилди. «Намуна» кооперативи Андижон тумани ҳокимлиги қарори ва кооператив уставига асосан савдо-саноат ишлаб-чиқариш бирлашмасига айлантирилди. Орадан бир йил ўтмай гишт заводи, асфалт тайёрлаш сеҳи қурилиб, маҳсулот ишлаб чиқара бошлади.

Қисқа вақт давомида замонавий ва Шарқона меъморчилик услубини сақлаган маъмурий бино, унинг ёнгинасида 150 ишчи ўрнига эга бўлган тикувчилик фабрикаси қурилиб фойда-

ланишга топширилди. Ишловчиларга қўлайлик бўлсин учун озиқ-овқат дўкони ва миллий таомлар охонаси ишга туширилди. «Намуна» савдо уйи очилди. Дастлабки икки йилда 18 жойда тикувчилик сеҳлари ишга туширилди.

Бирлашманинг таъминот масалаларини яхшилаш мақсадида Фарғона, Самарқанд, Тошкент, Ўш, Новосибирск, Москва шаҳарларида бирлашманинг шаҳобчалари очилди. Фарғона тўқимачилик комбинатининг ип-йигирув ва тикув фабрикаси ижарага олинди. Андижон трикотаж фабрикасининг бўёқ ва тўқимачилик сеҳлари «Намуна» оталигига берилди. 1992 йилга келиб, ип-йигирув фабрикасининг биринчи навбати ишга туширилди. Бу ерда бир кеча-кундузда 1,5 тоннага етказиб калава тайёрланиб, 5 минг метр атрофида бўз тўқилди. Трикотаж фабрикасининг аёллар ва ўсмирларга мўлжалланган

Мўтабар инсонни йўқлаб ТАДБИРКОРЛАР СУЛОЛАСИ

қиймиларига сифатли гул босилди. Маҳсулот сифати яхшиланди, қиймиларнинг сотилиши икки ҳисса ортди.

«Намуна» савдо ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳомийлигида. 1992 йилда «Қон билан ювилган муҳаббат» номли бадий филм яратилди. 1993 йил январдан бошлаб «Намуна» номи билан иқтисодий ва оммавий рўзнома chop этилди. Туркиянинг «Заки-есейн» ва «Иброҳим-Сажиҳ» фирмалари билан гилам тўқиш учун қўша корхона тузиш ҳақида шартнома тузилди.

Бирлашмада маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўсишига назар ташласак, иқтисодий қудрати йил сайин ортиб бораётганини, ишловчилар сони қўлайи, уларнинг меҳнат унумдорлиги бир неча марта ортганлигининг гувоҳи бўламиз. 1989 йилда ишчи-хизматчилар жамъи 728 нафар бўлиб, 1,4 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилган эди. 1994 йил якунида эса ишчи-хизматчилар 2915 нафарга етиб, маҳсулот ишлаб чиқариш

ҳажми 3 миллиард 485 миллион сўмдан ортди.

Беш йил тарихан қисқа муддат. Лекин қўли гул ишчи-хизматчилар, доно ва ишбилармон раҳбар бўлган жойда катта мўъжизалар рўй бериши, улкан бинолар қад қўтариши мумкинлигини юқоридаги рақамлар тасдиқламоқда. Кичкина, фойдаланишга яроқсиз бинода иш бошлаган «Намуна» савдо-саноат ишлаб-чиқариш бирлашмаси ҳозир ҳашаматли маъмурий бинога, ҳамма қўлайликлари муҳайи ишчи ўринларига эга бўлди. Лекин Зокиржон Иброҳимов учун 1995 йил жуда оғир келди. Бир неча марта жароҳлар тигини кўрди. Андижон, Тошкент, Москва қасалхоналарида, Араб амирлиги ва Германия шифохоналарида ётиб доволанди. Аммо дарддан тамоман халос бўла олмади. Ўлим билан, олишиб ётса-да, ҳеч қачон саломатлиги ёмонлигидан шикоят қилмасди. Шунинг

учун бўлса керак, бирлашма жамоаси маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотиш режаларини бир меёрда уддалади.

Хозирги кунларда «Намуна»нинг чеварлари Республика Мудофаа Вазирлигининг бюрот-маси бўйича аскарларга киши, ёзги ва кузги кийимлар тикмоқда.

«Намуна»нинг бошқарувчиси Зокиржон Иброҳимов Ўзбекистон Республикаси Олий Маҳлиси нойиби ва ишбилармонлар ва тадбиркорларнинг Республика Президенти ҳузуридаги Маслаҳат Кенгаши аъзоси эди. У ана шу кенгашнинг қишлоқ жойларга коммуникатсияни олиб кириш тўғрисидаги қарорининг бажарилишида дастлабки ташкилотчиларидан бўлди. Маъмурий бино ва унинг ёнидаги 150 ўринли тикувчилик фабрикаси қичқиндилари қувриш шаҳар канализатсиясига уланди. Бундай ибратли ишлар Марҳамат, Асака, Жалолқудук туманларидаги сеҳ ва фабрикаларда ҳам амалга оширилди.

Электр қуввати келтирилиб, ободончилик ишлари амалга оширилди. Бетон ариқлар ётқизибли, йўллар асфалтланди, бинолар атрофида мевали боғлар яратилди, ичимлик суви келтирилиб, ошхоналар қурилди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг қийинчиликларидан қутулиш учун ишчи-хизматчилар яшаш шароитларини яхшилаш йўллари қидириб топиломоқда. Ҳокимлигининг қарори билан Охунбобоев номидига жамоа ҳўжалигиндан 8 гектар ер ажратиб олиниб, Жўрабой Фозилов бригадир этиб тайинланди. Бригада аъзолари эртани қарам, помидор ва бақалардан каби экинлардан муҳл ҳосил етиштиришмоқда. Бу йил ҳар гектар ердан 40 тоннадан савбаовт маҳсулотли олиш учун курашилмоқда. Ўзбекистон мустақиллик йўлига чиққанлиги неъматини тўғайилганига бу каби ибратли ишларни амалга ошириш имконияти яратилди.

Иброҳимовлар оиласини ҳусусий мулкчиликнинг бошлов-

чилари, тараққиёт тарафдорлари, тадбиркорлар оиласи дейилса ҳеч муболага бўлмайди. Иқромжон Иброҳимов акционерлик «Андижон» тижорат банки бошқарувчиси, Хотамжон Иброҳимов Олтинқўлдаги ҳусусий пойабзал фабрикаси директори, Шокиржон Иброҳимов ҳусусийлаштирилган Андижон «Холис» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори.

Зокиржон Иброҳимов асос солган ва мустаҳкамлаган бирлашма Андижон виллоятдаги энг ийрик ва иқтисодий бақувват бирлашмалардандир. Бирлашмани Зокиржоннинг катта ўғли Рустамжон Иброҳимов бошқармоқда. У олий маълумотли, Андижон иқтисод ва бошқарув институтини тамомлаган. Турмуш ўртоғи Махпиратхон ҳам виллоятнинг молия ва солиқ ташкилотларида раҳбар бўлиб ишлади. Ҳозир бир сменада 150 киши ишлаётган тикувчилик фабрикаси директоридир. Кичик ўғли Равшанбек эса акасига содиқ ёрдамчи.

Зокиржон Иброҳимов Андижон виллоятдагина эмас, балки Республикада тадбиркорлик ҳаракат фаоли, мустақил Ўзбекистон истикболини орзикиб қутган онгли ташкилотчи кишиларнинг бири эди. «Намуна» раҳбарининг Андижон туманида амалга оширган ибратли ишларига қамина ҳам шоҳид. Ҳакан кишлоғидаги мактаблар мажбурий таълим фондони мустаҳкамлаш, 40-ўрта мактаб қурилишига оталик ёрдами қўрлатиш, ижтимоий таъминотга муҳтож оилаларга моддий ёрдам бериш, маҳалла хайрия жамғармасига пул ўтказиш каби савоб ишларни амалга оширди. Зокиржон Иброҳимов билан суҳбатлаган чоғларимизда, у қалби тўрида ётган ниятлари борлигини ва 1996 йилдан уларни амалга ошираётганини сўзлаган эди.

Масалан, сайлов округи ҳудудидаги «Андижон-Ҳакан», «Андижон-Гулистон», «Андижон-Очлопар» йўналишидаги автобусларнинг режасини бирлашма ҳисобидан тўлаш йўли билан сайловчиларни бепул катнашини амалга ошириш, Храбек гузарига ҳаммом қуриш, мустақил Ўзбекистоннинг 10 йиллиги қўнига гилам тўқиш фабрикасини битказиш, «Намуна» савдо-саноат ишлаб-чиқариш бирлашмаси фахрийлари учун соғломлаштириш масканини ишга туширишдек эзгу нияти бор эди.

3. Иброҳимов мустақиллик йўлида бутун қўч-ғайратини бера оладиган фидойи инсонларга намуна бўладиган ишларни бошловди. Афсуски, ўлим уни орамиздан бевақт олиб кетди. У бугун орамизда йўқ. Аммо унинг номи ва покиза руҳи ҳаюртлари қалбда, бошлаган ишлари, қўрган бинолари эса одамларга ёдгорлик бўлиб қолди. Ажойиб инсон Зокиржон Иброҳимовнинг турмуш ўртоғи, ун нафар фарзандлари унинг руҳини доимо шод айламоқдалар. Унинг юксак дид ва меҳр билан ўтказган гулларини, мевали ҳамда манзарали даракларини асраб-авайлаб парвариш қилишмоқда. Шарқона одатиимиз билан айтганда, «Цирогини ўчирмай, эшигини очиб ўтиришибди». Бу хонадон бекаси уй тутиш, меҳмон қутиш маданияти, маросимларни нишонлаш одатини сира қанда қилмайдди. Бирлашмага юмуш билан келган мижозларга ҳам албатта бир пиёла аччиқ қўч чой тўтишди.

Туман ва виллоят ҳокимлиги қошидаги атамалар гуруҳи қарори билан Зокиржон Иброҳимов номи абадийлаштирилган. Ҳакан кишлоғида қурилатган ўрта мактаб унинг номи билан юритилади.

Ваҳобжон ДАДАБОВЕВ,
Андижон тумани ҳокимлиги қошидаги қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари тайёрлаш ва сифати бўйича давлат нозирини, атамалар гуруҳи раиси

Ҳурматли бош муҳаррир!
Олдинги хатимда «МТ» йўналиши ва руҳида бир неча мақола ва хабарлар юбораман деб ваъда қилган эдим. Бу мақодалар кичик ҳажмда, тарих, маданият, адабиётга дахлдор бўлади. Шундай бир неча кичик мақолаи «МТ» учун дастлаб, уларни «Америка хатлари» деб жўнатдим.

«МТ»нинг ўқишли, маърифатли чиқаётгани, миллий давлатчиликнинг манфаатларига хизмат қилаётгани бизни қўнғирлади.

Муваффақиятлар тилаб,

Салом билан

Хайрулла ИСМАТУЛЛА

Булмингтон

Америка Қўшма Штатлари тарих нуқтаи назаридан жуда ёш давлат. Осиё ёки Оврупо мамлакатларидаги тарихий мерос, асрлар юзюни қўрган қадриятлар бу мамлакатда жуда ҳам кам. Шунинг учун бўлса керак, АКШда ҳар бир тарихий асарга, у Оврупо ёки Осиёнинг мулки бўладими, барибир, бир хилда муносабатда бўлишади, уни кадрлашади, авайлаб-асрашади.

АКШда Шарқ мамлакатларида яратилган қўлзма асарлар кам. Мавҳуд қўлзма асарларга эътибор жуда ҳам катта.

Американинг Метрополитан Санъат Музеида (Metropolitan Museum of Art) бир қўлзма асар борки, унинг аҳамияти биз учун ҳам гоят даражада каттадир.

1913 йили Нью Йорклик жаноб Александр Смит Коркан Метрополитан Санъат Музеида 24 та нодир шарқ қўлзмаларини тортиқ қилган. Булардан 20 таси форс тилида ёзилган, иккитаси араб тилида ва яна иккитаси ўзбек тилидадир. Бу қўлзма асарлар 1907 йили жаноб А.С.Коркан Эронга сафар қилган вақтида қўлга қиритилган экан.

Мазкур қўлзма асарларнинг муҳимлиги яна шу билан изоҳланадики, бу асарлар саҳифаларидан жуда кўп миниатюра расмлари ўрин олган.

А.С.Коркан музейга совға қилган бу асарлар орасида ўзбек тилидаги икки қўлзма Алишер Навоийнинг икки девонидир.

Алишер Навоийнинг Мукаммал Асарлар Тўламини тузишда ўзбек олимлари Алишер Навоийнинг шоир ҳаётиги даврида қўйилган асарларнинг ҳозирги кунларда Хамид Сулаймон номидига Қўлзмалар институтиди, Париждаги Миллий Кутубхонада (Bibliothèque Nationale), Лондондаги Британия Музеида (British Museum) ва Туркия музей-китобхоналарида сақланаётган энг қадимги мўтабар қўлзма нусхаларидан фойдаланишга ҳаракат қилишган. Навоийшундо олимларимиз яқин вақтларгача ҳам АКШда Алишер Навоий девонларининг яна бир қадимги қўлзма нусхаси борлигини тасаввур қилишга олмади. Шоир ҳаётиги чоғида хаттотлар султони бўлиши Али Маҳмадий қўйирган бу девон қўлзмаси ушбу тузилишга эга:

21-рақамли қўлзма
Муаллифи: Мир Алишер Навоий.
Асарнинг тури: Девон
Қўлзма асарнинг ҳажми: 24x15,1 см;
Саҳифадаги шеърлар битилган жой ҳажми: 19,2x10,4 см.

Бу девон 254 varaқдан иборат, биринчи ва охириги varaқларда ёзилмаган; 108, 148, 183, 226, 250-varaқлардан кейин бир varaқ етисмайди.

Девон нозик насталикда ёзилган. Ҳар бир саҳифада икки устун бўлиб, ҳар бир устун 15 қатордан иборат. Устунлар бир-биридан ҳаворанг, қўзил, сарғиш ва олтин рангли чиқиччалар билан ажратилган. Америка мутахассисларининг текширувига қўра, ҳар бир varaқнинг ҳат ёзилганган қисмига олтин суви пуркалган.

Девоннинг қўчирилган вақти ва котиби: бу девоннинг қўчирилган вақти ҳам, котибининг исми-шарифи ҳам қўлзмада «тўқиз юз бешинчи йили пойтахт Ҳиротда фақир султон Али Маҳмадий томонидан қўчирилди (унинг гуноҳларини ўзи кеңирсин!)» деб ёзиб қўйилган. Демак, бу қўлзма 1499-1500 йили Алишер Навоий ҳаётигида қўчирилган бўлган.

Қўлзма беш аср давомида турли кишиларга тегишли бўлганлигини унинг саҳифалар

ридаги битиклардан ҳам билса бўлади. Қўлзманинг 28-а саҳифасида «Бу китоб Муҳаммад Нўйоннинг мулки; уни қимда қим ўғирласа ёки сотса, ҳибсга олинади», деб оғохлантириб ҳам қўйилган.

Девоннинг таркиби: бу девоннинг 3 б — 234 б саҳифаларида 816 та ғазал (Алиф ҳарфи остида 53 та ғазал) ўрин олган. Девоннинг қолган саҳифалари 5 та мухаммас (234 б — 237 саҳифалар), таржибандлар (237 а — 250 б), 33 та рубоий ва 3 та фард (250 б — 254 а) дан иборат.

Девоннинг бу қўлзмасида кириш қисм-дебоча йўқ. Бу асар Алишер Навоийнинг қайси девони эканлиги ҳам аниқ қўрсатилмаган. Мазкур девон ушбу ғазал билан бошланади:

Зихи зўхури жамолинг қўёш қиби пайдо,
Юзунг қўёшига зарротти қавн ўлиб шайдо.

Бу мисралар билан бошланувчи ғазал Алишер Навоийнинг ҳар икки девониди-Наводир ун-нихода ҳам Наводир уш-шабобда ҳам биринчи ўринда жойлаштирилган. Энди ғазаллар сонига мурожаат этамиз. Наводир ун-нихоянинг мав-

шоҳ эса Султон Хусайн Байқаронинг отаси Мансур тасвирдир.

Мана шу тасдиқнинг ўзи 21-рақамли қўлзма адабиётимиз тарихи ва санъатимиз учун нақадар катта аҳамиятга эга эканлигини кўрсатади. АКШда сақланаётган, лекин бизда йўқ мана шундай қўлзмалар нусхасини олишини ўйлайлик, миллий маънавиятимиз, ҳалқимиз ва давлатимиз манфаатини биринчи ўринга қўйишга одатланайлик.

22-рақамли қўлзма
Алишер Навоийнинг Метрополитан Санъат Музеида 22-рақам билан сақланаётган иккинчи асарлари Наводир уш-шабоб девони қўлзмаси бўлиб, у XVI асрнинг охириги чорагида қўчирилган. Мазкур девон ушбу тузилишга эга:

Асарнинг муаллифи: Мир Алишер Навоий.
Асарнинг тури: девон, Наводир уш-шабоб.
Қўлзма асарнинг ҳажми: 27,3x17,8 см.
Саҳифадаги шеърлар битилган жой ҳажми: 17,6x10,2 см.

Наводир уш-шабоб девонининг бу қўлзмаси 224 varaқдан иборат, 77, 133, 169-varaқ-варақ етисмайди. Бу девон қўлзмасини мукоса-вазиди чарм ишлатилган, устки мукова уша давр услубида, безаклар билан безатилган. Ички мукова «Шерозий» деб аталмиш услубда ишланган.

Бу девон қўлзмаси ўрта ҳажмдаги насталикда чиройли қўчирилган. Ҳар бир саҳифа 14 қатордан иборат, шеърлар икки устунга бўлиб ёзилган.

Девоннинг қўчирилган вақти ва котиби: бу девон қўлзмаси ҳижрий 988 йили (мелодий 1580 йили) қўчирилганлиги, котибининг

исми шарифи Қосим Али Шерозий эканлиги қўлзмада қайд этилган.

Девоннинг таркиби: девоннинг 1 б — 192 а саҳифаларида 600 га яқин ғазал берилган, алиф ҳарфи остида 37 та ғазал бор. Қўлзмадан яна муставад (192 а — 193 а), мухаммас (193 а — 197 а), Соҳийнома (197 а — 201 а), маснавий (201 а — 206 а), мусаллас (206 б — 213 б) ва рубоийлар (213 а — 224 а) ҳам ўрин олган.

Қўлзманинг безаклари: қўлзма турли нақшлар билан безатилган. Олти юз ғазалнинг ҳар бири бошланishi алоҳида безаклар билан безатилган, ҳар бир рубоийнинг бошланishiида ҳам безаклар бор. Рассомнинг исми-шарифи номалум. Безаклар ва қўлзмага илова этилган бешта манзотлар, Колумбия университетининг ҳинд-эрон тиллари профессори А.В.Виллиамс Жаксон ва шу университетнинг шарқ тиллари бўйича ўқитувчиси А.Иоханан таҳминича сафавийлар даврида ижод этган рассом томонидан яратилган.

Бу қўлзмага бешта миниатюра асар илова этилган. Уларнинг мазмуни таҳминан қуйидагичадир:

1. Боғда тушқи овқатга тайёргарлик манзараси (1-а varaқ).
2. Отда қамон отишни машқ қилиш (15-б varaқ).
3. Ов қилиш манзараси (59-б varaқ).
4. Қуруллар намойиши (186-б varaқ).
5. Байрамона қайфият, хурсандчилик (224-б varaқ).

Наводир уш-шабоб девонининг бу қўлзмаси гарчи XVI асрда қўчирилган бўлса-да, унинг ҳам адабий, ҳам санъат асари сифатидаги аҳамияти беқиедир.

Хозирги кунларгача адабиётшунослик фанимиз «Алишер Навоий асарларини ўқувчиларга тўлалигича тақдим этдик, шоир меросини мукаммал ўргандик» деб айти олмайдими. Кейинги йилларда Фанлар Академияси нашр этишга киришган шоирнинг Мукаммал Асарларининг босилиб чиққан жилдлари бу тадбирнинг ҳали мукаммал эмаслигини қўрсатяпти. Буюқ шоир асарлари нашрини бекаму кўст амалга ошириш учун, биринчи навбатда, Алишер Навоийнинг дунё музейи, фонд ва китобхоналарида сақланаётган асарларини бир ерга тўплаб, уларни қисий ўрганиш лозим. Бундай савоб ишни муваффақиятли бажаришда Американинг Метрополитан Санъат Музеида сақланаётган икки девон қўлзмалари ҳам асқотиши мумкин.

Хайрулла ИСМАТУЛЛА,
Индиана университети,
Марказий Евро-осиё тадқиқотлари бўлими

7 июл 1996 йил
Булмингтон шаҳри

ДАВРОННИНГ ИНШОСИ

Муаллима қиз ишдан ҳориб қайтганига ҳам, ойнаи жаҳонда ҳар сафар қизикчи томоша қиладиган қўрсатувни намойиш этилаётганига ҳам қарамай, элга бириктирилган синф болаларининг иншолари текширига бошлади. Хойнаҳой, у мана шу иншо-лар орқали уларни яхшироқ билиб олоқчи эди. Лекин, ярмидан ортигини ўқиб чиқди ҳамки, иншо-лар ичидан қизиқарлироғи, муаллифининг ўзига ҳос бирор жиҳатини, мустақил фикрини ёки муносабатини билдирадиганини чикмади. Уларнинг аксарияти бир-бирига ўхшаб ва ўша ҳар қуни қулониға қалинб турадиган умумий, ҳавойи гаплардан иборат бўлиб, ёзган одам ҳақида жонли ҳеч бир таассурот уйғотга олмади. Муаллима қизнинг қўнглини нимадир гаш қила бошлаган: ҳўш, эндигина еттинчи синфга қадам қўйган болалардан у нимами хохлаяпти ўзи? Яқиндагина ўзи ҳам ўшаларга ўхшаб гўр эмасиди? Ўзи ҳам иншо-ларни шунақа ёзмадими ёки имло ҳатоларсиз ва чиройли ху-снихат билан ёзишдан муҳим-да, ўша одам нарсани ҳам ўргатишганими унга? Йўқ... Йўқ, қўнглини безовта қилиб-ган нарсаси бўлмади, — ўтган вақти... давр-чи... наҳотки ҳеч нарсаси ўзгармаган бўлса? Ана шундай шикаста ҳаёллар орғушида у навбатдаги дафтарни varaқлардан, бирдан қўнгли ёришди. Диктанти нима бўлиб, дафтар муковасига қайта қўз югуртирди. Даврон... Даврон? — Хотирасида озгинича, дераза томондаги орқа партада ўтирадиган юввош боланинг оҳулариникидек гаройиб, йилтиллаб турган қўлаи жонланди. «Холида опа, — деб ёзибди у, — Ватан ҳақида ишчи вазиридан бериб, жуда тўғри қилибсиз. Гап келганда, олди-сотидан, мол-дунё орттириш даридан, қишлоқлардаги муштлашувлар, отишлар ва беҳаё нарсалардан нарга ўтолмай қола-миз. Жиддийроқ, мазмунли-роқ нарсалардан гап осан-гиз: «Сенга қим қийибди бу-нақа гапларни? Хали ёш бо-ласан-ку!» — деб мазаси қили-шади. Нега шунақа? Мен ил-гари ҳам бу ҳақда ўйлаган-ман. Ўшанда хали кўп нарсаларга ақлим етмасди. Эсим-да, қаниқул пайти эди. Бир қуни тоғлардан онамга: «Кўча қангитиб юраверадимиз? Мен билан Жиззах томонларига бориб, қўнгли ёзилиб келади. Қани қийинтир боланг!» — деб қолдилар ва мени ўзла-ри билан сафарга олиб кет-дилар. Борган қишлоқлари-миздан бирида — офтоб ён-дирётганда — қақраб ётган дёбёнов телпикларига ишора қилиб: «Анави ёқда нима бор?» — деб сўровдим. «Ва-тан бор болам, Ватан!» — де-дилар қулиб. Кейин қишлоқ томонига ўтирилиб: «— Мана-ви ҳам Ватан... мана-ви ҳам, — дедилар яна омонга қара-б, — атрофингда нимаининг қиравётган бўлсанг, ҳамма-жаммаси Ватан! Ҳўдага минг бора шўқри, энди ўзимизга ҳон, ўзимизга бек бўлдик».

Мен ўшанда тоғамнинг гапларига тушунмадим. Биз қўнган хонадон кечга бориб одамга тўлди. Тошкентдан меҳмон келибди, деб қўн-қўнни қариндош-уруғлар кириб келаверишди. Хуллас, меҳмондорчилик алламаҳалгача қўзилди. Катталарнинг гапларидан зерикиб, ташқарига чиқдим ва ҳовлининг ўртасига келганда, сеҳрлан-гандек турган еримда қотиб, омонга мағлиб бўлиб қолдим. Ўшанда қўнглимдан нима-лар кечганини тушуниришим қийин. Лекин, умримда биринчи марта бунақанги гўзал ва му-саффо омонни қўраётгандим. Миллилардаб қолдулар чўқдек ёниб, жимирлаб, шундоққина бошим тепасида турар, қунду-

ТАФАККУР МЕРОСИМИЗДАН

Хожагий КОСОНИЙ

САДОҚАТЛИ ТОЛИБ

(Убайдий рубойларининг шарҳи)

УШБУ РИСОЛА ВА УНИНГ ТАРЖИМАСИ ҲАҚИДА

Бухоролик буюк сўфий шайх Хожа Баҳоул-ҳаққи-ва-д-дин Мухаммад Ибн Мухаммад Нақшбанд асос солган нақшбандия тариқати асрлар давомида ҳаётга мос келган ўз таълимоти орқали кенг кўлмада тарқалиб, ислом оламида ўхшаши йўқ даражада муваффақиятларга эришди.

Ҳазрати Нақшбанд ўз таълимотининг ёддурлари ила тасаввуфни ижтимоий ҳаёт ва шариат усуллари билан уйғунлаштириб, «Ло раҳбонията фи-л-Ислом» («Ислом динида эркидунёчилик йўқдур») мазмунидаги ҳадис ҳукмига би-
лан, унга янги руҳ бағишлади.

У мерос қилиб қолдирган сермазун қоидаларнинг ҳар бири ўзига хос фалсафага эга бўлиб, руҳоний билан дунёвий ҳаётни бир-бирига чамбарчас боғлаб келди. Айниқса, мазкур тариқатнинг «Дилнинг ёр (Аллох) ва кўлнинг қор билан банд бўлсин» деган мўъжаз шiori ушбу тариқатнинг асосий мазмунини ўзида акс эттирди.

Ҳазрати Баҳоуддиндан кейин унинг ўрнида ўтирган халифалари, жумладан, Садууддин Қошгарий, Хожа Мухаммад Порсо, Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор ва бошқалар бу тариқатнинг ривожини учун ўзларининг салмоқли улушларини қўшиб келдилар. Мазкур зотлардан кейин тасаввуф таълимотини олий мақомга етказиб, унинг камолотини таъминлаганлардан ва шарҳлаганлардан бири бўлмиш Маҳдуми Аъзам унвоини билан шўҳрат қозонган, ҳазрати Саййид Аҳмад Ибн Жалолиддин Хожагий Косоний ушбу тариқатнинг қуллётини ва жузъийотини ёритиш соҳасида катта фаолият олиб борди. У ирфоний-тасаввуфий мураккаб масалалар, айниқса, «вахдат-ул-вужуд»га доир муаммоларни баъзан содда халқ тилида ва баъзан илмий ифодалар орқали изоҳлаб берди. У турли мавзуларда ва турли ҳажмларда 30 дан ортиқ рисола ёзиб, ҳожа-лар тариқатини аҳли ҳаётга танитиш ва тарғиб қилишдек шарафли вазифани адо этди.

Маҳдуми Аъзамнинг ёзиш услуби содда, чиройли ва тақаллуфсиз бўлиб, у ўз асарларини баъзан оддий муридлар савиясини назарда тутган ҳолда ёзган. Унинг асарлари кўпгина Жамоллодин Румий, Бозид бистомий каби қатор машҳур ориф шoirларнинг асарларидан кўчирилган шеърлар билан безатилган.

Маҳдуми Аъзам «Убайдий» тахаллуси билан машҳур бўлган Убайдуллоҳ Баҳоуддин, Жонибекхон Султон, Заҳириддин Мухаммад Бобур каби кўпгина шoirлар, султонлар, вазирлар, давлат арбоблари билан яқиндан, салимий дўстона муносабатда бўлган, руҳоний ва ижтимоий фалс ғашх эди.

Заҳириддин Мухаммад Бобур Хожа Аҳрорнинг «Волидий» рисоласини ўзбек тилида назмий баён этиб, унинг бир нуқсасини ўзининг бир неча рубойлари билан бир-галликда уй зоти барокотга юборди. Маҳдуми Аъзам Мирзо Бобурнинг илхос ва ақидатини сезиб, у юборган рисоладан илҳомланиб, «Рисола-и Бобурийя» деган асарини ёзади ҳамда камоли эҳтиром ила Бобурга тақдим этади. Айниқса Маҳдуми Аъзам рисолалари тўпламидаги «Убайдий» шеърларига бағишлаб ёзилган учта рисола алоҳида диққатга сазовордир. Шулардан бири «Рисола-и чарх қалима» деб аталишиш жуда қисқа бир асардир. Ушбу асарда ҳожагон тариқатининг тўрт руқни Убайдийнинг қуйидаги ўзбекча рубойсига асосланиб изоҳланади:

Хар лаҳза ватан ичра сафар қилгумдур,
Юрмоқда қадим узра назар қилгумдур,
Хилват тугтибон ҳам анжуман ичра мудом,
Хилватга қарийбда гузар қилгумдур.

Муаллиф унинг номини камоли эҳтиром билан тилга олиб, жумладан шундай дейди: «Чунони, ҳазрати хони олийшон, мақбули ҳазрати раҳмон, муҳиб ва махбуби қулуби дарвийшон Убайдуллохон мефромоя...» Муаллиф ушбу мўъжаз рисоладаги мазкур тўртта асосий руқлар-

БИСМИЛЛОҲИР РАҲМОНИР РАҲИЙМ

Ўзининг (ғўзал) исмлари ва сифатлари тажаллоти нури ила толибларнинг буюклигини кўрсатиш учун орифлар ва муҳаққиқларнинг кўзаларига сурма тортувчи Зотга ҳамду санолар бўлсин! Унинг расули — ҳазрати Мухаммадга дуруд ва саломлар бўлсинки, ул жаноб маърифат ва ҳақиқат турларини ўзининг ҳолис авлодлари ва саҳобаларига ихроҳ этди.

Сўнгра, пайғамбар алайҳис-салом айдилар:

«Хар бир бола ўз фитрати билан туғилди. Сўнгра ота-онаси уни ҳақдуй ё насроний ва ё мажус қилидилар».

Эй садоқатли толиб, билгилки, одам авлодининг ҳар бир боласи ўзининг асл покизалигига эгадур, яъни покдир ва покизлик унда йўқдур. «Сиб-фаталлох ва ман аҳсану миналлох» сибгата», яъни «Аллоҳ рангидур ва Аллоҳдан ҳам ғўзалроқ ранг бергучи борми?» Барча рангларнинг асли ўша бўёқсизликдан келиб чиқади. Эй кўнгли, Аллоҳдан ҳам ғўзалроқ ранг бергучи борми?

Одам боласи дунёга келгандан кейин қуйидаги «мол-дунё» ифлосликдур ва уни истагучилар итлардур» мазмунидаги ҳадис ҳукмига биноан у дунёнинг ҳар қандай мурдорликларига кўнгли бериб, илохий руҳдан иборат бўлган унинг пок борлиги булганди, унинг ҳақиқати мазкур булганчининг қўлгилгидан бундай қўздан беркинди. Бу-
жар у (инсон) билан ҳақиқий «мажуб васли ўртасида ҳижоба» айланди.

Тааллуқ пардадур ҳамада беҳосил,

Тааллуқни узган кишидур восил.

Қароқчи ва ҳасис нафсининг ҳосиятлари ифлослик ва нопоклик бўлгани учун у ҳам нафсининг барча сифатларини ўзига олди. Шунда нафс унинг раҳ-намасига айланиб, шайтон билан тамомила муносабатда бўлди. (Унинг) шайтон билан муносабати қўпайганидан гўёки шайтон унинг айнан ўзига ва унинг ўзи эса шайтоннинг айнан ўзига айланди... У мазкур булганиш ва нопоклик йўлидан бо-

риб, билиб олиш ва тушуниш ҳусусиятига эга илохий руҳдан иборат ўз ҳақиқатининг юзин ёлди. Унда ғафлат ва зулматдан бошқа ҳеч нарса қолмай ўлиқлар қаторида турди.

Гофил ўлмаким, гофиллик зулмат сарчасмасидур, Дўстнинг ёди билан бўлсанг, у руҳингни ёритар.

Одам ҳаётининг мазмуни Ҳақ субҳонаху ва таоло билан онгли равишда ҳузурда бўлишидир. Агар ушбу сифат унда қолмаса, ундай ҳолда унинг тирик юрганидан кўра ўлгани афзалдур.

Ҳақиқий севгини шior атмасанг, Ўлганинг яхшироқ, борлигинг ордур.

Умрим шундай ўтар бўлса мен кўнглимнинг, Афзал эрур борлигимдан кўра йўқлигим.

Чунончи ҳазрати хони олийшон Убайдуллохоннинг — ҳуду уни ҳар доим соғу саломат асрасин! — қуйидаги рубойлари ушбу маънидан далолат берур:

Ўз нафсига ҳар кимсаки қодир эрмас, Севги эли мазҳабида то-хир эрмас,

Ўлган дегил у тирикни, ким Тангридин

Бир лаҳза бўлиб гофилу, ҳозир эрмас.

Бундай кишини ишқ аҳли мазҳабида «кофир» дерлар. Чунончи дебдурларким, «агар хо-зир бўлсанг, мўминсан, агар го-фил бўлсанг, кофирсан».

Бировким гофил ундан бир замондур,

Ушал дам кофиду аммо нихондур.

Бировким тебратур ғафлат бешигин,

Юзига ёғгай ул, ислом эшигин.

Пасткаш ва йўлтўсар нафснинг сифати ғафлат ва итотсизлик бўлганлиги учун бундай нафс эгасидан куфр, зиндиклик, саркашлик ва итотсизликдан бошқа нарса содир бўлмайди. Магар Ҳақ субҳонаху ва таоло

ни изоҳлаш жараёнида «Вусул ило-лиқоиллох ва бо-қобиллох» («Худо дийдорига эришиш ва у билан боқий бўлиш») мақомларини шарҳлаб, ҳар руқнинг аввали, ўртаси ва охирини аниқлаб ўтади. Шунингдек «Шухуд ваҳдат дар қасрат» («Қўлликда бирликини кўриш») мақомини изоҳлаб беради.

Маҳдуми Аъзам ўзининг бошқа бир рисоласида Убайдийнинг орифона бир газалини нақшбандия тариқати қоидаларини ёритиш мақсадида шарҳлайди. Мазкур рисола «Шарҳи яқ газали Убайдуллоҳ хон» деб аталади.

Учинчи рисола «Рубойлар шарҳи рисоласи» номи билан ёзилган бўлиб, муаллиф унда Убайдийнинг 12 та сўфиёна мазмунга эга бўлган форсча рубойларини шарҳлаб ўтади. Мазкур рисоланинг охирида Убайдийнинг орифона форсча бир газалини келтириб, унинг ҳар бир байтини алоҳида суратда изоҳлайди. Рубойларини шарҳлаш жараёнида турли сўфиёна атамалар, сулуқ аҳлига хос бўлган иборалар ҳусусида, жумладан, тажаллий, зуҳур, ғайбат, тааллуқ, ғафлат, жозиба, ҳақиқат, зот ва сифот тажаллийси, ҳақиқий маҳбуб, висол, инсу-жинс шайтонлари, пиру мурид сингари кўп мавзулар борасида сўз боради ва ҳақиқат қидирувчилари учун етарли маълумот берилади. Муаллиф рисолаи Убайдийнинг уч байтдан иборат ўзбек тилида битилган манзумаси билан тугатади.

«Убайдий нафақат ҳукмдор султон, балки буюк мутасаввиф шoir бўлган. Унинг турли жанрларда ўзбек, форс ва араб тилларида битилган шеърлари 700 бетдан иборат «Қуллёт-и Убайдий» номли тўпламда жамланган бўлиб, ундаги ақсарият шеърларлар ирфоний ва тасаввуфий гоғлар билан сугорилгандир. Ушбу асар ўзбек адабиёти тарихида ўзига хос ўрин эгаллайди.

Убайдийнинг илхоси ва ақидати нафақат нақшбандия тариқати ва унинг пешволарига, қолаверса ясса-вийя тариқати ва унинг асосчисига ҳам чуқур ва самимий бўлган. Масалан, унинг «Девони» да Хожа Аҳмад Яссавийнинг мадҳ қилувчи қуйидаги шеър бор (матлаъ ва мақтаъ):

Барча маъшойх сарвари, Султон Хожа Аҳмад Ясса-вий;

Сонсиз муридлар раҳбари, Султон Хожа Аҳмад Яс-савий;

Иззат самоси ховари, ҳам ишқ мулки довари;

Мискин Убайдий ёвари, Султон Хожа Аҳмад Ясса-вий;

Ҳазрати Маҳдуми Аъзам ҳам Убайдийга хос бир кўз билан боқиб, унинг шеърларига катта баҳо берган. Уни нафақат нақшбандия тариқатининг содиқ пайравла-ридан бири, балки нақшбандия тариқатининг инти-шор этишида юксак мақомда турган самимий тарғи-ботчи деб билган.

Маҳдуми Аъзамнинг эътиборингизга ҳавола этилаёт-ган «Шарҳи рубойийоти Убайдий» номли рисоласини таржима қилиш жараёнида биз жумларамиз ва ибора-ларнинг аслини сақлаб қолишга, имкони борича улар-ни ўзгартирмасликка уриниб, кўпгина муаллиф ишлат-ган арабча ёки форсча сўзлардан фойдаландик. Рисо-лада Убайдий рубойийотининг форс тилидаги асл мат-ни, оят ва ҳадисларнинг арабча матни, шунингдек фор-с тилида битилган бошқа кўпгина шеърлар келтирил-ган. Биз имкони борича уларни ўз вазни арузда, баъзан бармоқ вазида шеърни таржима қилдик. Биз Убайдий рубойларини рубоий вази билмиш аруз вазида тар-жима қилиб, мумкин қадар уларнинг асл мазмуни ва ифода услубини сақлаб қолишга интилдик. Баъзи бир шарҳталаб сўзларга рисола охирида изоҳ бердик.

Хулласи қалом, рисоланинг ўзига хос услубини сақ-лаб олиш ниятида, уни эркин суратда таржима қи-лишдан воз кечдик. Шу боис таржимада айрим қамчи-ликлар бўлиши табиийдир. Ва нихоят унда «МТ» илти-мосига кўра «Садоқатли толиб» деган шартли ном қўйдик.

Абдулҳаким Шайрий ЖУЗЖОНИЙ

Машҳум йиллар Қолимада ўтган ҳаётининг айрим дамларини ҳикоя қилмоқчиман...

Қолима — бепоён Россия шимоли-шарқида жойлаш-ган киши қаттиқ ўлка. У юртларда бир йилда 12 ой қиш бўлса, қолгани ёз бўлади. Ёз ойини қаердан олинади десангиз, уни келгуси йилдан қарз олинар эмиш... Қо-лимадаги ерлар ҳар доим музлаб ётади. Июл ойлари-дагина ернинг устки қатлами эрийди, ҳоло! Йил бўйи совуқнинг даражаси 20 дан пастга тушмайди. Қиш фас-лида-ку совуқ 40 дан, гоҳо 53-60 даражагача ҳам чиқа-ди. Озгингиздан чиққан ховур кўз ўнгингизда музлаб қолади. Қор бўронларини айтмайсизми: катта шаҳар қу-чалари қор «тоғлари» билан қопланиб ётади. Мактаб-ларда ўқиш тўхтадилади. Болалар кўчага чиқарилмайди...

Магадан шаҳри — Қолиманинг дарвозаси ҳисоблана-ди. Золимининг замонларида катта ердан келтирилган маҳбустлар Магадан шаҳри чеккасидаги лагерларда 3—7 кун «нафас» ростлаб, сўнг Қолима ичкарисидаги олтин, титан қазиб олинадиган конларга тарқатиладилар...

Қолимада сўз ойлари. Қаҳратон кишдан дарак берув-чи изғирин шамолда қор кўз очирмайди. Бўрон ҳайқи-

хаммаси сиз билан меники. Хоҳлаган вақтингизда келиб, тортинмай тановул қилаверинг. Ҳозирча, мана бу 100 сўмини олатуриг. Биронта ишга жойлашгунча келиб ту-ринг... — деб ҳўб ўқтамлик қилди.

Сўргунда биз, сиёсий маҳбустларни тинмай таъқиб эти-шарди. Биздан гап олмоқчи бўлишарди. Менга яна ик-кинчи марта 200 сўм қўлга теғди. Лекин мен биронта ахборот бермадим. Туғилган кун бўлди, сиёсий гаплар айтилмади, деб қўтқулдим. Маиший нарсалар ҳўжайинни асло кизиктирмас эди. Учинини гал яна 200 сўмини олиш пайти келганда мен уни рад этдим. Сабабини сўрашди. Мен Тожихон билан уришиб қолиб, у билан алоқамни узганимни айтдим. Шу билан бу офатдан қутулдим. Ле-кин қаттиқ зарар кўрдим. Фамхўр, меҳрибон Тожихонни қўриб туришдан маҳрум бўлдим...

Лекин бир амаллаб нима учун бормай қўйганлигимни билдирдим... Шу воқеалардан қўп вақт ўтмай Тожихон опанинг умр йўлдоши арзиман сабабларга кўра ажра-шиб, Фарғонага жўнаб кетганлигини эшитдим. Кейинроқ Тожихон опа Нагаево портида доктерлар бригадари бў-либ ишлайдиган кишига турмушга чиқдилар ва ҳаёт яна ўз машаққатлари билан да-вом эттаверди...

Мен ҳамон ўзимга ижара уй излардим. Шундай қўнлар-нинг бирида Магадандаги «Железнодорожная» кўчасида бир украин аёли билан та-нишдим, у менга меҳр-шаф-қат билан қаради. Унга бо-шимдан ўтган воқеаларни сўзлаб бердим.

Раҳмдил аёл менга шундай деди:

— Менинг уйимда бўш хо-на йўқ. Лекин ташқари хона ҳам иссиқ. Унда бир ошпаз ижарада яшайди. Икки қават-ли кароватнинг пастки бўш. Рози бўлсанг шу ерда этиб

тур. Яна ўзинг биласан...

На илож! Мен рози бўлдим. Ҳар кун иш излаб кечда ҳориб қайтаман. Кароват остига қирғиб палён ўтнини бо-шимга ёстиқ қилиб, қалта пўстинимни устимга ёпиб, ечин-май ётаман...

Бир кун ошпаз ҳамхонам иш тополмай сарсон бўлиб юрганимни эшитиб, менга:

— Агар хоҳласанг, сени ўз ошхонамизга шоғирдикка ишга жойлаштираман, — деб қолди. Мен дарҳол рози бўлдим ва нихоят ишга жойлашдим.

Лекин бу иш ҳам узоққа чўзилмади. Ошхонадаги юмуш-ларимни қузаган бош ошпаз сендан ошпаз чиқмайди, деб ишдан бўшатди. Мен ариза ёзиб «Раппишторг»га бордим. Бу ерда бир янги ошхонанинг бошлиғи билан қўтилмаганда гаплашиб қолдим. У менга янги ошхонаси-да ишлашни таклиф этди. У поляк эди. Унинг раҳнамоли-гида 6 ой ичида ошпаз ва бош ошпаз даражасига му-ваффақиятли имтиҳон топишрдим. Сўнг Нагаево портида 14-ошхонага бош ошпаз бўлиб тайинландим.

Ҳаётим бирмунча тартибли ўзанга тушди. Шу орада уйландим. Ўзимга уй қурдим. Икки болалик бўлдим.

Зокиржон билан эса ака-укадек қадрдон бўлиб кетдик. Нихоят, орзикчи қўтилган марҳаматли фўрсат ҳам этиб келди. Сталин вафотидан сўнг, 1954 йил бошларида уму-мий афв эълон қилинди.

Осмондан тушгандан бу ҳушхабардан сўнг Магаданда-ги барча сўргун қилинганлар ўз ватанларига бирин-кетин жўнаб кета бошладилар.

Бироз муддат ўтиб, Тўхтасин Жалолов, Ҳайитбой Дў-санов ва мен ҳам оилам билан Тожкентга қайтдик ва ҳар биримиз тақдиримизда борини кўрдик...

Мен дастлаб «Химгеолеруд» экспедитсиясида кичик геолог, гуруҳ раҳбари ва 4 йил геология қидирув партия-сининг бошлиғи лавозимларида ишлаб, 1958 йил январ ойда Ўзбекистон Фанлар академияси геология институ-тининг аспирантурасига ўқишга кирдим. 1962 йилда геол-огия ва минералогия фанлари номзоди деган илмий унвонга мушарраф бўлдим...

1966 йил 26 апрелда Тошкентда дахшатли зилзила содир бўлди... Бу табиатнинг ноҳуш «инъоми» тошкент-ликлар учун кўпгина мусибатлар келтирди. Аҳолини тин-читиш ва тўлиқроқ хабардор этиш учун Республика «Би-лим ҳамияти» жойларда «Тошкент зилзиласи ва унинг келиб чиқиш сабаблари» деган мавзуда маърузалар ўқиш-ни ташкил этди. Бу маърузада қўлчилик геологлар катори мен ҳам жалб этилдим. Фарғона шаҳри билим ҳамия-тига йўланма билан жўнаб кетдим. Аввало Фарғонанинг марказий истироҳат боғида Тошкент зилзиласи ҳақида маъруза қилдим. Сўнг мени Фарғона билим ҳамияти ва-кили шаҳар яқинидаги бир боғдорчилик ҳўжалигига бош-лаб борди. Олдинроқ телефон қилиб қўйилгани учунми, ҳўжалик идорасига яқинлашшимиз билан унинг раҳбар-лари бизга пешвоз чиқишди.

Не кўз билан қўрайликки, пешвоз келаётганлардан би-ри кўзимга шу қадар иссиқ кўринди. У Тожихон Шодиева эди.

Оддийгина салом-алиқдан сўнг директор парткомга юз-ланиб:

— Сиз вақтни ўтказмай одамларни йиғиб беринг. Сўнг меҳмонлар билан идорага қайтиб келингар. Бир пайёла чой устида суҳбатни давом эттирамиз, — деди.

Мен Тожихон опани илкис кўрганимдаёқ танидим, ҳая-жонимни зўрга яшириб турдим. Лекин Тожихон опа мени танимади.

Ишчилар даврасида маъруза тугаб, савол-жавоблар қи-лингач, биз идорага қайганимизда очик ҳовлида чорпоя устида дастурхон ёзилган бўлиб, кўрпачалар тўшалган эди. Мен, партком ва директор катта қиқиб, бир пайёла чой ичар-ичмас қосаларда шўрва келди. Шу пайт кат яқинида яна бир киши пайдо бўлди ва кат чеккасига охиסתана ўтирди. У Тожихон опанинг Магадандаги кейин-ги эри эди, дарҳол танидим.

Ўз-ўзимга пинҳона савол берардим: нега уларни тани-дим, улар мени танимайдилар ёки танисалар ҳам, тани-масликка уринмоқдаларми?..

Ажаб бир ҳол! Нихоят тоқатим тоқ бўлди. Сабрим чи-дамай суҳбатдошлар директорга опа деб мурожаат қи-лганликларни учун мен ҳам қўтилмаганда:

— Тожихон опа, мени танимадингизми? — дедим.

— Ҳа, танимадим, ўзингизни танигинг, — дедилар.

— Мен Магадандаги 14-ошхона бош ошпази, Мирма-жид Зокиров бўламан, — деганимда, Тожихон опа сапчиб ўрнидан туриб, мени ёш болалардек қучоқлади, кўзлари-да қувон ёшлари пайдо бўлди ва шу ондаёқ дастурхон-ни бошқатдан ёзиш, кўрпачаларни бошқатдан тўшашни буюрдилар. Ошпазни қорлаб унга палов тайёрлашни айтиб, барчага қувноқ рвоз билан:

— Бу тошкентлик маърузачи менинг азиз меҳмоним, қадрдон укаҳоним, — деб Магаданда бўлиб ўтган воқеа-лардан сўзлай бошладилар. Мен ҳам унинг ҳикоясига ўқтин-ўқтин жўр бўлиб турдим. Нихоят гулчин сопол ла-ганларда палов ҳам дастурхонга қўйилди. Суҳбат қизиб тобора авжига минар эди.

Дастурхондан лаганлар олингач, фотиҳа ўқилди. Вақт ҳам қоронғулашиб тўн пардаси ёйилди. Шунда опа би-лим ҳамияти вакилига юзланди:

— Мирмажидни бугунчалик менинг меҳмоним сифати-да бу ерда қолдирасиз. Эртага мен ўзим укаҳонимни Фарғонага элтиб қўяман, — дедилар.

Лекин вақл бу таклифга турли сабабларни кўрсатиб розилик бермади. Ноилож Тожихон опа билан хайрлаш-дик, «Фарғона» меҳмонхонасига қайтдим. Шу-шу Тожихон Шодиева билан бошқа учраша оламид.

Бизнинг чекимизга ана шундай қаҳратон қўнлар туш-ди...

Мирмажид ЗОКИРОВ, профессор

Шарқ ҳикоятлари

Нобб ҳодисаларнинг барчасида битта умумий хусусият бор: вақт ўтгани сайин улар денгизнинг чуқур тубларида, устига-устак чиғаноқ қобиклари ичида шаклланиб-жилоланиб, латиф гўзаллик касб этадиган садафларга ўхшайди. Шунинг учун ҳам нобб ҳодисаларни истифода этмоқлик саодати ҳар кимга насиб этавермайди. Ёзувчи Мухтор Худойкулов сайқал бериб, тиклаётган ҳикоятлар туркуми ҳам айнан нобб ҳодисалар хусусидадир. Маълумки, ўрта асрларда Мовароуннахр ва Хуросон юртларида яшаб ўтган ажойиб кишилар ҳақида кўплаб хотиралар битилган. Алишер Навоийнинг назари тушиб, унинг юқори баҳосига сазовор бўлган (Давлатшоҳ Самарқандийнинг) «Тазкират уш-шуаро» асари ҳам ана шунақа хусусиятга эгадир. Куйида эътиборингизга ана шу асар асосида Мухтор Худойкулов жило берган ҳикоятлардан айримларини хавола этамиз.

СУВДА ОҚҚАН ХАЗИНАЛАР

Аббосия халифалари замонида Хуросон амираи Абдулла ибн Тохирга бир кимса тўхфа тариқасида китоб келтиради. «Бу қандай китоб?» — деб сўрайди амир. «Бу Вомиқ ва Узро қисасидир, кўп яхши ҳикоятдир», деб жавоб қилибди тўхфа келтирган киши. Шунда амир: «Биз қуръонхон одамлармиз, бизга Қуръон ва пайғамбар ҳадисидан бўлак китоб керак эмас. Бу китобни оташларастлар жам қилганлар, бизнинг жамоа наздида у бир тутун ҳолос», — дебди ва ўша китобни сувга оқизишга, қаердаки аҷам тилида китоб учраса ўтда ёқиб ташлашга амр қилибди. Шу боисдан не-не форсча, туркийча китоблар, обидилар ўтда ёқилди, сувга оқизилди, ерга кўмилди...

БУХОРО ҚАСИДАСИ

Рудакий сомонийлар ҳукмронлиги даврида амир Наср ибн Аҳмадга яқин бўлган. Ҳикоя қиладиларки, амир Наср ибн Аҳмад Хуросон ўлкаларини ўзига тобе қилиб олган, Ҳиротнинг оби ҳавоси ёқиб қолади ва ўз мамлакати пойтахти Бухорони эсига олмай қўяди. Бухоролук амиру аёнлар Ҳиротда узок туриб қолаётганларидан норози эсалар-да, ҳеч тadbир билан амирни Бухорога қайтишга кўнрада олмайдилар. Шунда улар Рудакийдан амирда Бухорога қайтиш шавқини уйғотишни ўтнингб сўрайдилар. Бир кеч амир зиёфатда шароб ичиб ўтириб, Бухоронинг ноз-неъматларини ва оби ҳавосини эслаб қолади. Шунда Рудакий амир-га Бухоронинг соя-салкин Мулиён боғини эс-латиб, ушбу қасидадан ашула қилиб айтади:

Мулиён бўйи буён келмоқдадир,
Ёгда ёри меҳрибон келмоқдадир...
Эй, Бухоро, шод бўлу таъзимга чиқ,
Чунки подшоҳ — меҳмон келмоқдадир.
Ой агар бўлса амир, Бухоро — осмон,
Ой чикиб, осмон томон келмоқдадир...

Бу қасида-қўшиқ аминнинг кўнглига шу қа-дар ёқиб тушадики, у хатто этигини киймасдан шартта отга миниб, Бухоро қайдасан, деб йўл-га тушади. Унинг ортидан барча амиру аёнлар ва қўшин эрғашади...

АМИР МУИЗЗИЙНИНГ
ҲОЗИРЖАВОБЛИГИ

Маликшоҳ даврида Абу Абдулло Муҳаммад ибн Абдумалик Муиззий деган қасидаанавис бўлган экан. Бир гал — ҳайит кечаси султон ўз аёнлари билан (русмга кўра) ҳайитда чиққан янги ойни томоша қилиш учун қаср томига чи-қади. Аммо ҳамроҳларининг бирортаси ҳам янги ойни тополмайдилар. Шу пайт султоннинг кўзи тасодифан ойга тушади ва уни бошқаларга кўр-сатиб, ўша ерда турган Муиззийга янги ой ҳа-қида шеър айтишини буюради. Шоири бу буйруқ-ни дарҳол бажо келтиради ва ушбу рубойини ўқийди:

Эй, хилол, сен қомони подшоҳдорсен,
Ёҳуд ёр зийнати — қоши ёдурсен.
Нағалсен — соф тилло ошиёдорсен,
Ёҳуд заррин сирғайи самодурсен.

Том бошидаги бу ҳозиржавоблик ва шу билан бирликда ойни тўрт хил ташбеҳ билан тас-вирлаш маҳорати Муиззийга катта шухрат кел-тиради ва у саройнинг маликуш-шуароси этиб тайинланади.

ДОНИШМАНДЛАР ДОНИШМАНДИ ВА
ШАЙХЛАР ШАЙХИ ҚИЛГАН БАҲС

Ибн Синонинг замондоши ва у сингари ақлни юк-сак тутиш, ақл билан иш қўриш, дунё сирларини би-лиш тарафдори бўлгани учун қувғину таъқиблар ости-да яшаган донишмандлар донишманди ҳақим Носир Хурава Хуросонда шайхлар шайхи ҳазрат Абулҳасан Ҳараконий билан ўрашиб, баҳсу мунозара қилган экан. Давлатшоҳ Самарқандийнинг ёзишча, шайхга қаро-мат юзасидан унинг келиши илгарироқ аён бўлган. У

«АЛФИЯ ВА
ШАЛФИЯ»
АЖОЙИБОТЛАРИ

муридларига: «Эртага фалон тусли одам фалон тар-зда хонақо эшиғи ёнига келади. Унга иззат-икром кўрсатинглар, агар илму зоҳирдан сўраса, бизнинг шайхимиз деҳшон ва оми одам денглар. Сўнг ўша ки-шини менинг ҳузуримга олиб киришлар». — дейди. Ҳақим Носир хонақо олди-га келган, муридлар шайх-нинг айтганини қиладилар, сўнг уни шайх ҳузурига олиб кирадилар. Шайх унга иззат-икром кўрсатади. Ҳақим Носир унга: «Эй бузруквор, сўхбатинги топ-моқ истарман, сўнг ҳол ахли ланоҳидин жой олсам», — дейди. Шайх унга табассум билан: «Соддадилсан, сен нокис ақлга асир бўла туриб бизлар билан қан-дай сўхбатлаша оласан?» — дейди. Ҳақим Носир: «Нега ақлни нокис демоқдасиз, балки ақлнинг аввали танг-ридандур?» — дейди. Унга жавобан шайх: «Эй ҳақим, ақлнинг аввали пайғамбар алайҳиссаломдир. Бу майдонда кўрслиқ қилма, нокис ақл — бу сенинг ва Абу Али Ибн Синонинг ақлидир, чунки ҳар иккалангиз ҳам мағрурсиз», — дейди ва оламнинг марказида Но-сир Хурава айтгандек ақл эмас, ишқ туришини айта-ди. Ҳақим Носир шайх Ҳараконий билан анча баҳсу мунозарада бўлган Хуросонга кетади, аммо у ерда ҳам ўз қарашлари тўғрисида қувғинга учрайди. У Хуро-сон ақлидан шикоят қилиб ёзган ушбу ғазалида ўз қарашларини ҳам баён этади:

Бу нолам сенгадур, Аллоҳи жаҳон,
Кўп жафо етказди ахли Хуросон.
Не қилдим, ҳамма зот мендин беизбдур,
Ёш-қари, хешу ёт, ошнои ёрон.
Муҳаммад пайғамбар умматлар аро
Сенинг пайғомингдан етказди фармон.
Икроммен, махширада ҳисоб бергаймён
Китобинг солмади дилимга йимён.

Ҳа, инсон буюклигига, инсон ақлнинг дунёни би-лишдаги беҳиёс қучига ишонган Носир Хуравнинг бу-тун умри қувғинликда, хору зорликда ўтди. У Бадах-шоннинг Қўхистонда оламдан ўтди ва у ерда дафн этилди. Давлатшоҳнинг далолат беришича, қўхистон-ликлар уни «султон», баъзи бировлари эса «шоҳ» деб тилга оладилар. Ҳа, у — ақл, идрок шоҳи эди...

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛГАН

Айтишларига қараганда XI асрда яшаб ўтган шоир ва табиб Абдулмахосин Абукар Зайниддин ҳақим Азракий салжукийлардан Султон Тўғоншоҳ хизматида бўлган. Тўғоншоҳнинг эрлик қуввати заиф бўлгани учун Ҳақим Азракий унга «Алфия ва Шалфия» деган хирсий бир китоб ёзиб берган, қанчони султон бу китоб ва ундаги тасвирларга қараса, унда шахват учу-рив пайдо бўлар экан. Азракий бу хизмати учун юқо-ри мартаба эгаси ва султон хос мажлисининг надими бўлиб қолган экан...

РАШИДИДДИН ВАТВОТ ВА АНВАРИЙ
МУНОЗАРАСИ ВА БУНДАН КЕЛИБ ЧИҚҚАН
МОЖАРО

Жуссаи кичиклиги учун Ватвот (қўршапалак ёки синчалак) деб ном олган Рашидиддин Муҳаммад ибн Абдулжалил ал-қотиб ал-Умарий ўз даврининг қўчи-ликка таниқли шоири ва подшоҳлар саройидаги юқо-ри мартабали лавозимлар эгаси бўлганлиги маълум. Ўша даврда Хоразм подшоҳи Отис билан салжукийлар ҳукмдори Султон Санжар ўртасида ихтилоф пайдо бў-лади. Султон Санжар ўзига бўйсунмай қўйган Отис-ни бартараф қилиш учун Хоразмга қўшин тортади. Султон қўшинлари Отисни тарафдорлари эғаллаб тур-ган Ҳазорасп қалъасини ўраб оладилар. Шоир Ана-варий Султон Санжарга мулозимлик қиларди. У ўз ҳукм-дорини мадҳ этган куйидаги рубойини ёзади ва уни найзага боғлаб қўрувдаги қалъага қараб отадилар:

Бўлсанг ҳамки Рустам каби, эй шоҳ пахлавон,

Ҳазораспдан бир эшак ҳам олмоғинг гумон.

Султон Санжар Ватвотдан дарғазаб бўлди ва: «Агар Ватвот қўлимга тушса, уни етти пора қила-ман», — деб қасам ичди. Анчагина қамал жанглари-дан кейин Ҳазорасп қалъаси эғалланди. Ватвот қалъадан қочиб яширинди. Аммо уни қидириб ту-тиб келишди ва Султон уни етти пора қилишни буюрди. Ватвот султон девонининг муңсийи Мун-тахабиддин Бадиъга мактубча юбориб, ундан ўрта-да туриб, султондан гуноҳини сўраб беришни илти-мос қилди. Мунтахабиддин султонга арз қилиб: «Ват-вот бир кичик қушқи, уни етти пора қилиб бўлмас. Эй жаҳон султони, буюргилки, уни икки пора қилсинлар», — дейди. Сул-тон бу сўзини эшитиб қулди ва шу латиф гап тўғрисида Ватвот-нинг қонидан кечди ва: «Кета-версин, уни икки пора ҳам қи-либ ўлтирмайлик, чунки унинг бунга ҳам қуввати йўқдир», — де-ди...

НИЗОМУЛМУЛК ВА
ҲАСАН САБОҲ
ҚИССАСИ

Салжукийлар сулоласининг

учинчи ҳукмдори Султон Маликшоҳнинг вазираи бў-миш Хожа Низомулмулк Тусий Нишопурда Умар Хайём ва Ҳасан Саббоҳлар билан бирга ўқиган ва дўст тутинган эканлар. Умар Хайём ва Ҳасан Саб-боҳ ўз дўстларининг вазир бўлганлигини эшитиб, уни кўргани Исфохонга келадилар. Низомулмулк уларни хурсандчилик билан қутиб олади ва иззат-икром кўрсатади. Хожа улардан не мақсадда кел-ганликларини сўрайди. Шунда Умар Хайём: «Бу ер-га келишимдан мақсад шулки, тиркичилик маоши-ни Нишопурдан тайин қилсанг, тинчгина қун кечир-сам», — деб ўз ниятини очиб баён қилади. Хожа Низомулмулк рози бўлади. Кейин Ҳасан Саббоҳ-дан келиш боисни сўрайди: «Мен дунёвий ишлар билан шугўлланишни хоҳлайман», — деб жавоб қи-лади у. Хожа Низомулмулк унга Хамадон ва Дино-вор ҳокимлигини беради. Аммо Ҳасан Саббоҳнинг мақсади Хожа Низомулмулкнинг вазирлик амалига эга бўлиш эди. Шунинг учун ҳам берилган мансаб-ни қабул қилмади ва Хожага ҳаҳл қилиб, ёлғизлик қолади. Сўнг Султон Маликшоҳ надимлари билан ақлидан алоқа ўрнатиб, улар билан нарду шатранж ўйнаш билан машғул бўлди ва шу йўл билан султон ақилларини ўзига ром қилиб олди. Кейин улар ор-қали султоннинг арзига: «Йигирми йилдирки, сул-тон подшошлиқ қилмоқда, у мамлакатдан не микдор мол жамланиб, не микдор ҳарг қилинаётганидан вақф бўлиши зарур», деган гапларни етказди. Сул-тон Хожа Низомулмулкни қақриб, ундан: «Мамла-кат бўйича жамланадиган ва сарфланадиган молни қанча вақт ичида ҳисоб-китоб қилиб бера оласан?» — деб сўрайди. Хожа ўйланиб туриб: «Подшоҳ сал-танати тўғрисида бўгун мамлакат сархаллари Кош-гардан Румғачадир, агар астойдил тиришиб ҳара-кат қилсак, шояд, бир йил ичида бу иш охирига етказилур», — деб жавоб қилди. Бу гаплардан ха-бири бўлган Ҳасан Саббоҳ Султон олдида тиз чў-киб: «Агар султон бу ишни менга топширса, қирқ кун ичида битирирман», — деди. Султон ҳисоб-ки-тоб ишлари ихтиёрини унга берди ва барча ҳисоб-чию молиячилар Ҳасаннинг ихтиёрида бўлиб, бу иш-ни қирқ кун ичида поёнига етказсинлар, деб буюр-ди. Шу йўл билан вазирлик мансабига эришмоқчи бўлган Ҳасан жон-жаҳди билан бу ишга қаришди. Қирқ кун яқинлашиб қолган эди ҳамки, у ишни поё-нига етказай деб қолди. Хожа Низомулмулк бу иш Ҳасаннинг қўли билан охирига етиши мумкинлигини тушуниб, унга қарши тadbир ўйлади. У ўз чў-раси (шахсий соқиси)га Ҳасаннинг чўчаси билан дўстлаштишини буюрди ва унга: «Қирқинчи кунни Ҳа-сан ҳисоб-китоб ишларини яқунлаб келади. Икка-ламиз уни султон даргоҳига олиб борамиз. Сен йўл-да Ҳасаннинг чўчасига: «Қани, хожанг дафтарини кўрай-чи, у нималарни ёзибди экан, бу дафтар ян-гими ёки менинг хожаникимми?» — дейсан ва Ҳа-саннинг дафтари қўлингга тушиши билан уни бе-тартиб қилиб, аралаштириб ташла», — дейди.

Низомулмулкнинг чўчаси хожаси айтганларини кўнгилдагидек бажаради. Хожа Низомулмулк ва Ҳа-сан Саббоҳ султоннинг ҳузурига бошлашиб кира-дилар. Султон Ҳасандан: «Дафтарни мукаммал қи-лингми?» — деб сўрайди. «Ҳа, мукаммал бўлди», — деб жавоб қилади Ҳасан. «Ундай бўлса келтир», — дейди Султон. Ҳасан дафтарни султоннинг олди-га қўйиб очади. Султон Рай хусусида сўраган эди — Румга тегишли варак очилди. Яна бир вилоятни сў-раган эди, бошқа вилоятники чиқди. Бу холдан Ҳа-сан ҳуши бошидан учиб, қўл-оёғи бўшашиб, қоғоз-ларини шоша-пиша йиғиштира бошлади. Султон ун-га қараб ўширди. Шунда Хожа Низомулмулк сул-тонга арз қилиб: «Эй, шаҳаншоҳ, мен бу одам де-вона эканлигини аввал бошданок билган эдим, ле-кин подшоҳимиз мажбур этганидан қаршилик кўрса-та олмадим. Ахир, қандай қилиб, бу қадар улкан мам-лакат қирим-чиқимини қирқ кунда поёнига етказиш мумкин?» — деди. Мажлис ақли хожанинг бу сўзла-рини маъқуллаб, Ҳасанини қойиб беришди. Султон уни дарҳол ўз даргоҳидан ҳайдаб чиқаришни буюр-ди. Шундай қилиб, мансабпараст ҳасадгўй ўз мақ-садига эриша олмади.

Мухтор ХУДОЙКУЛОВ баёни

БАШАР ТАРАҚҚИЁТИ
ЙЎЛИДА

«Тараққиёт — табиат қонуни, унинг тўхтаб қолиши — жамиятнинг аста-секин нураши деган гап; тараққиётни қўллаб-қувватлаш ва уни-нг тўхташига йўл қўймаслик эса ҳар биримизнинг бурчимиздир.

В. Вейтлинг,
олмон жамоат арбоби

Конрад Аденауэр жамғармаси...

Бу ном сизга таниш, албатта: уни га-зета-журнал саҳифаларида учратгандир-сиз ёки бўлмаса радио орқали эшитган-дирсиз, ҳеч бўлмаса унинг соддагина эмблемаси бўлиш тўртбурчак ичидаги битта учбурчак ва трапесияни («А» хар-фи) ойнаи жаҳон орқали кўриб қолган-дирсиз.

Умуман, кейинги икки-уч йил ичида мазкур жамғарма кўпчилиكنинг, хусусан зиёлиларнинг назарига тушди. Устига-ус-так, ёшлар, талабалар ўртасида жамғар-манинг обрўи ошиб бораётгани ҳам айнаи ҳақиқат.

Хўш, Конрад Аденауэр жамғармасини-нг ўзи қандай муассаса, унинг мақсад-лари, вазифалари нималардан иборат?..

Биз ушбу саволларга жавоб топиш учун аввало тарихга мурожаат қилиб, мухтар-рам мухлисариимизга жамғарма хусуси-да мухтасарроқ маълумотлар бериб ўтишга жазм қилдик.

Аёнки, улуг ҳодисалар тарих саҳнаси-га улуг инсонларни олиб чиқади. Кон-рад Аденауэр ҳам мана шундай зотлар-дан бири бўлган. У Олмонияни кескин иқтисодий бўҳронлар, таназзуллар, тур-ғунликлар ботқоқидан тараққиётнинг ра-вон йўлига бошлаб ўтолган мохир сиё-сатдон эди.

Конрад Аденауэр (1876—1967) Кёльн шаҳрида туғилган. Фрайбург, Мюнхен ва Бонн дорилфунунларининг ҳуқуқшунослик факултетларида таълим олган. Она шаҳ-рида бургомистр бўлиб ишлаган, сўнг Пруссия Давлат Кенгаши президенти этиб сайланган, нацистлар томонидан бир неча марта қамоққа олинган, иккин-чи жаҳон урушидан кейин яна Кёльнга обербургомистр, сўнг 1949 йилдан бош-лаб тўрт марта Федерал канслер этиб сайланган, 11 марта Христиан Демокра-тик иттифоқ партиясига раҳбарлик қил-ган...

Ушбу йирик сиёсатчи фаолиятининг асосий йўналишлари сифатида бутун дунё халқлари ўртасидаги самарали ҳам-корликни қўллаб-қувватлаш, Оврупо бир-лашувига интилиш, Оврупо билан Атлан-тика ҳамкорлигини ривожлантириш син-гари эзгу сазй-ҳаракатларни олиш мум-кин. Жамғармага 1964 йилда асос со-линган. Энг қизиғи шундаки, жамғарма тижорат даромади олмайди. У Олмония ҳукумати ва айрим шахсларнинг хайрия ажратмалари эвазига моддий таъминла-нади...

Жамғарма, ўз номидан ҳам кўриниб ту-рибди, К. Аденауэрнинг сиёсий қараш-ларини тарғиб қилади. Шу билан бирга-ликда, бугунга қелиб кескин сиёсий ўз-гаришлар юз берган, дейлик, икки Ол-мония қўшилган бир даврда, сиёсий би-лимларга катта эътиёж пайдо бўлганли-ги ҳам боисдир, жамғарма ўз фаолияти-ни кенг қўламада, айтиш мумкинки, дунё миқёсида олиб боришга ҳаракат қилмоқ-да.

Жамғарма Олмония тажрибасидан ке-либ чиққан ҳулосалар асосида (барча қаршилликларга қарамай, Аденауэр юри-тан демократик сиёсат ала-оқибат уни-нг Ватанини энг ривожланган мамлакат-лар сафига қўшди, ахир!) Ўзбекистон, Марказий Осиё ва бошқа бир қатор, жа-ми 130 дан ортиқ мамлакатда иқтисод, маҳаллий ҳокимият органларида сиёсат, хотин-қизлар ҳаракатининг ривожланиши, оммавий ахборот воситаларининг роли, маориф ва экологиянинг долзарб маса-лалари бўйича семинарлар ўтказмоқда-лар.

Гулчехра МУРОДАЛИЕВА

ЯХШИ КУНЛАР

Турк халқ мақоллари

Сотқиннинг йўли қисқа.

Дарё бўйида ўхласанг, тушингга сув қиради.

Бир кемада икки дарға бўлмайди.

Тўқнинг мушуги оч.

Ит жунини ташласа ҳам, қилигини ташламайди.

Нон кўрсанг — е, таёқ кўрсанг — қоч.

Оқилга бир ишора.

Ақли душман нодон дўстан авло.

Ақли бир адашди.

Ўзи йикилган — йиғламас.

Кетаётган — бизга оға, келаятган — бизга пошшо.

Ўқи — билим кейин келади.

Ўзи қон тупуради-ю, «қизил едим» — дейди.

Айёр тўққиз уйни вайрон қилмагунча бир уй қуролмайди.

Илондай совуқ.

Яхши кунлар — олдинда.

Одамни юксалтмоқчи бўлсанг — кўтар, пастга умроқчи бўл-санг ҳам — кўтар.

Тўққиз кун яшашни истасанг — ўн кунлик овқатингни гамла.

Ботирлиқнинг чегараси йўқ.

Ёшлиқнинг қадри қарилқда билинади.

Мақтанмоқчи бўлсанг, бахтинг билан мақтан.

Одам ишда билинади.

Одам кийимидан маълум.

Инсон инсонга ойна.

Оз нарса — соз нарса.

Бегона эшик бирдан очилмайди.

Ўзганинг гулининг хиди йўқ.

Ўзганинг кўзи билан дунёни кўролмайсан.

Бўйни узун, ақли қалта.

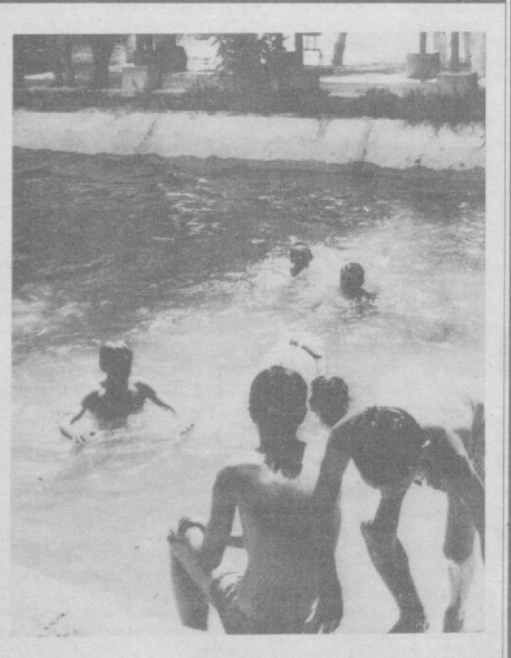
Тулқини териси-бахтсизлиги.

Ҳаётдай саҳий бўлиш қийин.

Кичик тилинг зийни қатта.

Тил бахт келтириши ҳам мумкин, бахтсизлик келтириши ҳам.

Маҳмуд САЪДИЙ тайёрлаган

Муассис: Миллий тикланиш демократик партияси

Бош муҳаррир:
Иброҳим ҒАҒУРОВ

Газета 136-рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма: Г — 0402.
4199 нусхада босилди.
Сотувда нархи эркин.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Газета IBM компютерига терилди ва саҳифаланди.

Манзилимиз: Тошкент-83,
Матботчилар кўчаси — 32.
Телефон 33-50-18.
• **«Шарқ» нашриёт-матбаа консерни босмахо-наси. Манзили:** Тошкент шаҳри,
Буюк Турон кўчаси, 41-уй
Навбатчи — Бахтиёр АҲМЕДОВ
1 2 3 4 5 6